

למעשה

פרשת יתרו

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

חנה סנש 21\11

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

כמו כן המכון מתמחה בעריכה לשונית

פרשת יתרו

ידי סיפור מהחיים המוביל אותנו להגדרה ממצה של יסוד בהשקפה.

מעשה בצלם עיתונות אשר קיבל זכיון בלעדי לצלם תמונות בקו החזית של אחת המלחמות שנערכו כאן בארץ. באותה תקופה לא היה מקובל לצלם בשעת הקרבות, דבר שהיה כרוך גם בסכנת חיים גדולה. מכל מקום אותו צלם הצליח לקבל רשות מיוחדת לעשות זאת, אחרי שהפעיל בני אדם שונים שלחצו והשפיעו על הגורמים המתאימים בשלטון. הצלם עשה מלאכתו ללא ליאות ותוך כדי נטילת סיכונים גדולים, וחזר מן המערכה בריא ושלם. בשובו לביתו לשלום, אמר שהכל היה כדאי, למען ההכנסות הכספיות העצומות שהיו צפויות ממכירת התמונות ברחבי העולם.

אולם למגינת לבו ציפתה לו אכזבה מרה. כאשר מסר את המצלמה שלו למעבדה לפיתוח תמונות, הבחינו אנשי המעבדה שהלה שכח להטעין פילם במצלמה. תפקיד הפילם הוא לקלוט את התמונה, והוא הבסיס לפיתוח התמונה אחרי

למה דווקא יתרו הוא זה ששב בתושבה והרי היו הרבה ששמעו על קריעת ים סוף ומלחמת עמלק -אוזן שומעת לבין לב שומע?

"וישמע יתרו" (יח, א) "מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". (רש"י)

כתב הרב יעקב ישראל ביפוס שליט"א בספרו ילקוט יוסף לקח (עמ' קנב) ידועה ומפורסמת השאלה הנשאלת כאן מאליה: וכי יתרו היה היחיד ששמע על קריעת ים סוף, והלא מקרא מפורש הוא (שמות טו): "שמעו עמים ירגזון, חיל אחז יושבי פלשת, אז נבהלו אלופי אדום, אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען?" אומות שלמות שמעו נבהלו ופחדו. מדוע, איפוא,

רק יתרו הסיק את המסקנות המתבקשות? הגר"א דיסקין שליט"א מביא בספרו "נחל אליהו" את תשובתו של הגר"ש שבדרון זצ"ל אשר ביטא את תשובתם של רבים לשאלה נוקבת זו, על

תהליך מסויים. כיון שלא היה פילם במצלמה, לא נקלטו התמונות שצילם, ולכל צילומיו לא נשאר זכר.

הוא הדין, אמר ר' שלום, גם בעניננו ובכל ענייני העולם הרוחני. אפשר לשמוע ולראות, אך כדי לקלוט ולעכל עד שהדברים יעשו רושם לצורך זה יש להטעין את הלב ב"פילם". אמנם העמים שמעו, אך ליבם לא היה פתוח כדי להתרשם ולהסיק את המסקנות המתבקשות. הם נבהלו, רעדה אחזתם ואף נמוגו, אולם ליבם היה נעול. אכן יתרו היה יחיד, ייחודו היה בכך שלא רק שמע אלא גם קלט את הדברים בלבו הפתוח. לכן "שמע שמועה ובא".

יש בדברים אלה מוסר השכל לכל אחד מאתנו: אפשר לראות נסים או שאר מחזות מסעירות, יתכן גם לשמוע שמועות מזעזעות או שיחות מוסר וכן דברי התעוררות מופלאים, ולא להתפעל. [כזה היה לבן הארמי, לפי דברי "משך חכמה" על הפסוק (סוף פרשת ויצא) "וישב לבן למקומו". שבעוד שאותם הנמצאים

במחיצתו של צדיק, מושפעים ממנו לטובה ומתעלים, שב לבן למקומו הראשון, דהיינו: נשאר במצבו הרע בדיעות ובמידות, רמאי ואוהב ממון]. לעומת זאת, מי ששם לבו לדברים ובנוסף לאזניו הכרויות לשמוע ועיניו הפקוחות לראות, הוא שם ליבו לדברים, הוא יושפע ויתפעל ויפיק מהם את התועלת הנכונה. על זאת ביקש שלמה המלך ע"ה (מלכים א ג): "ונתת לעבדך לב שומע". ר' יוזל מנובהרדוק זצ"ל, שנודע לימים כהסבא מנובהרדוק, היה אברך מטופל בילדים ועסק במסחר לפרנסתו. בשלב מסויים נפגש עם הגר"י מסלנט זצ"ל והושפע מאד ממנו עד שעזב כל עסקיו והתמסר לתורה ומוסר. מספרים ששאלה אחת של הגר"ס הביאה לתפנית החדה הזו. שאלה זו נאמרה לו כתגובה על מה שאמר ר' יוזל שהוא עוסק בענייני הפרנסה כדי שיהיה לו ממה לחיות. ואז שאלו הגר"ס: האם יש לך כבר מה שדרוש כדי למות?! [כוונתו היתה האם יש לו עם מה לבוא בשערי גן עדן]. מיד פרש מכל

עיסוקיו, והלך לעסוק בתורה. הנה לנו דוגמא של אדם בעל "לב שומע".

דוגמא נוספת יש לנו מסיפור חייו של המשגיח הג"ר יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, בספר "מרכיצי תורה ומוסר" (כרך רביעי, עמ' רו):

כשמלאו לו י"ג שנה שלח אותו אביו לעבודה בחנות פרחים, כמחלק פרחים לבני העשירים. אולם כפי שהוכיחה אחריתו, הועידו אותו מן השמים להפיץ פרחי ניחוח מסוג אחר. להביא בושם של אמונה בליבות אלפי תלמידיו ותלמידי תלמידיו למושבותיהם. אך בנסיבות השעה ההיא, נאלץ לצאת לעבודה והתעסק זמן ניכר במלאכות שונות, כדי להרויח את פת לחמו, ולפרנס את משפחת אביו.

למה לא נגאלו עמ"י במכה הראשונה –

התבונות בין פרשה לפרשה

ויש להוסיף בזה שלפי"ז יבואר למה ה' לא גאל את עמ"י מיד במכה הראשונה, לדוגמא שמכת דם שלא תפסיק עד שישחרר, ואם פרעה יחזור בו ולא ישחרר אותם, ייענש שוב במכת דם עד שבעל כורחו הוא ישחררם, שהרי כמה זמן

אורח חייו השתנה ברגע אחד, בעקבות מאורע שאירע לו. פעם אחת, כאשר הלך ביום ששי לטבול במקוה, נגנב ממנו כל הכסף שהשתכר. מיד אמר לנפשו: אם כזה הוא הכסף, נכס אשר אפשר להינשל ממנו בן רגע, לא כדאי לאבד בגללו את

האיך בלעם החכם הגדול חטא

ויש להוסיף בזה מש"כ הגאון רבי ניסן גולדברג שליט"א מראשי ישיבת אור ישראל הגדולה (הו"ד בקובץ גיליונות ויחי תש"פ גליון רצב) וז"ל 'במדרש שוחר טוב (מט ב), ובלעם היה אחד מהגאונים הגדולים שהיו בעולם, וכמו שאמרו במדרש (רבה פר' נשא פי"ד) 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה (דברים לד י), בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, כדי שלא יהא פתחון פה לאומות העולם לומר אילו היה לנו נביא כמשה היינו עובדים להקב"ה, ואיזה נביא היה להם כמשה זה בלעם בן בעור וכו', וכן נאמר עליו (במדבר כד טז) "וידוע דעת עליון".

והקשה החפץ חיים שאם היה בלעם היה בדרגה כ"כ גבוהה והיה כ"כ גדול, עד שאמרו במדרש שכעס על משה רבינו משום שרצה להוציא את בני ישראל ממצרים וליתן להם את התורה, וא"כ האיך יתכן שחטא בעבירות כאלו שא"א לתארם ולשערם.

אפשר לחיות בלי מים שהרי ממכה זו העשירו עמ"י – ואם היה היתה ממשיכה היה נגמר הכסף למצרים. ומה צורך יש לעשות כמה סוגי מכות ולעשות נס חדש לחינם הרי להמעיט בניסים עדיף. ובפרט שהרי עמ"י רצו לצאת מיד והיו מוכנים להפסיד את כל הרכוש כמו שאמרו בגמ' בברכות (ט, א) 'משל למה הדבר דומה: לעבד שהיה חבוש בבית האסורים, אמרו לו: למחר נתיר אותך ונתנין לך ממון הרבה. אמר להם: הוציאוני עכשיו ואין אני מבקש ממון'. ולמרות שמדובר היה בסכומי כסף גדולים, אפ"ה היו מוכנים לוותר עליהם, העיקר לצאת מיד א"כ למה עיכבם ה'. ולא עוד אלא שכל זמן שהיו מתעכבים היו שוקעים במ"ט שערי טומאה ולא יוצאים משם לעולם וכמו שכתב האור החיים (שמות פרק ג ז).

חשיבות ההתבוננות

אלא רצה ה' להראות את אמונתו ואמונה בונים ע"י הרבה עבודה ותרגילים לא בבת אחת כי כבולעו כך פולטו.

כי לא התבונן

לו חלק לעוה"ב, ועוד רבות בדברי הגמ'

שם על עונשו בגיהנום.

וכידוע המעשה במשגיח של ישיבת לומז'א בחו"ל ששמע תלמידים דנים ביניהם על פרעה שהיה חכם גדול ביותר והכיר בשבעים לשון, ומה חשב כאשר ראה שמשה רבינו מתרה בו וכל מה שאומר מתקיים, והמכות ניתכות אליו מכל עבר, והאיך המשיך ועמד במריו שאינו רוצה לשלח את בני ישראל ממצרים, והאחד אמר שפרעה חשב וסבר שהמכות יעברו לבסוף, והשני ביאר באופן אחר, ואמר להם המשגיח שהתשובה היא שפרעה כלל לא חשב, שאם לרגע היה עומד וחושב היה מבין שעדיף לו לשלחם ממצרים.

וכן מצינו באון בן פלת, שבמחלוקת קורח ועדתו נאמר (במדבר טז א) "ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן", ובכל הפרשה לא מוזכר שוב שמו של און בן פלת, ואיתא בגמ' בסנהדרין קט: 'אמר רב

וביאר החפץ חיים שרמזה לנו התורה את התשובה לדבר, שהרי יש פרשיות בתורה, חלקן פתוחות וחלקן סתומות, ויש הפסק בין פרשה לפרשה ובין ספר לספר, וענין הפסקות אלו הוא כמבואר בתורת כהנים ריש ויקרא 'וכי מה היו הפסקות משמשות ליתן ריווח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין', והיינו שלאחר שקוראים ולומדים פרשה צריך להתבונן בה וללמוד ממנה ומכל תיבה שכתובה בה, ולא רק לקרוא אותה ולהמשיך לפרשה הבאה.

ולפי זה ביאר החפץ חיים מה שבכל פרשת בלעם אין כל הפסקה, ורמזה בזה התורה שהחורבן הגדול ביותר של האדם הוא שאינו עוצר מפעם לפעם לחשוב ולהתבונן, ולכך יכול האדם להיות ענק שבענקים, אך אם אינו עוצר להתבונן ולחשוב מה עושה ומדוע עושה, אף שידוע הוא דעת עליון, יכול הוא להגיע לדרגה שהמשנה קוראת לו "בלעם הרשע", ואין

הפרשה היא סתומה, שכיון שלא חשבו על מה שעשו, אף שהיו שבטי י-ה ובני יעקב אבינו, לאחר שני דורות כתיב (שמות א ז) "ותמלא הארץ אותם", וכבר היו מסתובבים על פני הארץ, והכל הוא מחמת שלא עצרו להתבונן ולחשוב על מעשיהם והנהגותיהם. עכ"ד.

וגם זה לא עזר כמו שראינו בחטא העגל שאמרו **'סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה'** (שמות לב ח) **מקשה ר' חיים שמואלביץ**, (מאמר נה) הרי מבואר בגמ' בשבת (קה:) שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז, והולך ועובד. אבל אינו יכול להפילו מיד, א"כ קשה איך יתכן שעמ"י, שהיו דור דעה שאפי' שפחה ראתה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, והצביעו על הקב"ה כביכול ואמרו זה קלי ואנוהו (רש"י שמות טו,ב), עשו את העגל ולא עוד אלא שחטאו כל כך מהר והוגדרו כעלובה כלה שזינתה תחת חופתה (גיטין לו:).

און בן פלת אשתו הצילתו, אמרה ליה מאי נפקא לך מינה, אי מר רבה אנת תלמידא ואי מר רבה אנת תלמידא, אמר לה מאי אעביד, הואי בעצה ואשתבעי לי בהדייהו, אמרה ליה ידענא דכולה כנישתא קדישתא נינהו, דכתיב (במדבר טז ג) כי כל העדה כלם קדשים, אמרה ליה טוב דאנא מצילנא לך, אשקיתיה חמרא וארויתיה ואגניתיה גואי, אותבה על בבא וסתרתי למזיה, כלדאתא חזיה הדר, אדהכי והכי אבלעו להו', ואמרו שם בגמ' קי. 'חכמות נשים בנתה ביתה (משלי יד א), זו אשתו של און בן פלת', ולכאורה יש להבין מהי החכמה הגדולה שבמעשה זה, הרי היא רק אמרה לו שבין אם משה יהיה המנהיג ובין אם קרח יהיה המנהיג הוא יהיה רק התלמיד, והביאור בזה שמעשה החכמה הגדול שלה היה שעצרה לרגע וחשבה, וכך השכילה להסביר לבעלה ולהצילו מרדת לשאול שחת.

וזוהו ענין הפרשה סתומה שבפרשת יוחי, שרצתה התורה לבאר בזה האיך עם ישראל הגיע למצב כזה שהידרדר, ולכך

אשרי אדם מפחד תמיד - ומקשה לבו

יפול ברעה

א] בפסוק במשלי (כח, יד) נאמר "אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה", ובגמרא גיטין (נה, ב) דרשו פסוק זה על מי שאינו מחשב מה ייצא ממעשיו. אולם רבינו בחיי (בפתיחת הפרשה) משייך פסוק זה לפרשתנו שעוסקת בענין הכבוד הלב, וזה לשונו, שלמה המלך ע"ה יצוה בכתוב הזה על האדם שיהיה רך הלבב ויהיה מפחד תמיד בכל עניניו ובכל פעולותיו ושיסתכל ויתבונן בתכליתם ויזהיר אותו שלא יקשה את לבו פן יענש, עכ"ל.

ובהמשך דבריו עומד רבינו בחיי על לשון 'אשרי' שנאמר על מי שאינו מקשה את ליבו, שזוהי מעלה מיוחדת שלא מצאנו אותה במקומות אחרים, וביאר "והזכיר לשון 'אשרי' ולא מצאנו מלה זאת בכל הכתובים בלשון יחיד כי אם בלשון רבים, והטעם בזה, לפי שאין מאשרים ומהללים את האדם בעבור מדה טובה אחת או מעלה אחת בלבד, רק בהמצא בו

ולהאמור יש לומר מפני שהיו צריכים עוד להתבונן והם לא התבוננו.

כתב הגר"א (אד"א ישע"י ו, ט) על המקרא 'ויאמר לך ואמרת לעם הזה, שמעו שמוע ואל תבינו, וראו ראו ואל תדעו', היינו כי לשון 'שמעו' הינו על חוש קבלת הדברים, כמו 'לב שומע', ופי' 'שמעו שמוע', דהיינו תקיימו ב' חלקי השמיעה בלב ובאוזן, 'ואל תבינו' דהיינו חלק שלישי, התבוננות הלב, וזהו התביעה שנאמרה על כלל ישראל שאינם מתבוננים ומתעוררים מתוכחות הנביא, כי בלא זה אין תועלת בהשמעתם רק לאוזן ולב. והטעם בזה שהאדם בעולם הזה הוא מציאות גשמית וחומרית, וליבו משועבד לענייני הגוף והחומריות, וקשה לבוא לידי התבוננות הלב, כי יש חציצה בינו לבין הקול הרוחני, וכדי שתתקבל צריך האדם לעבודה עצמית של סילוק המחיצה שהינה כוחות הגוף והחומר

ויש להוסיף מש"כ הרב יונגריז (הו"ד קובץ גלינות בא התש"פ)

פעולותיו, ונותן לבו אל תכליתם, כי מי שעושה כן לא יחטא לעולם."

ועל דרך זה מבאר רבינו בחיי את המשך הפסוק 'ומקשה לבו יפול ברעה', 'מי שאינו מתבונן בתכלית פעולותיו הוא המקשה את לבו, ואין זה כי אם רוע לב, ומצד אכזריות שיש בו, והרך המפחד תמיד הפך המקשה את לבו, כי המקשה את לבו 'אין פחד אלוקים לנגד עיניו', איננו רואה תכלית השכר במצות גם לא תכלית הפורענות בעברה. ומי שהוא מפחד תמיד, יראה הפורענות טרם בואו כי יפחד ממנו, ומי שהוא מקשה לבו לא יראנו עד בואו עליו. המפחד לדברים תמיד, יקרה לו זה מצד הכנעה ושפלות ולכך יתרומם ויתעלה, זהו שהזכיר לשון 'אשרי' שהוא לשון עילוי, ומקשה לבו לדברים, יקרה לו מצד הגאווה וגבהות הלב", ע"כ.

ולמדנו א"כ מדבריו הנפלאים כהקדמה לפרשה זו, ש'אשרי אדם מפחד תמיד' - אשרי אדם שמתבונן במעשיו ובתכלית

מעלות ומדות טובות רבות, וכן כתוב (תהלים סה, ה) 'אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך, 'והנבחר והקרב והשוכן בחצרות בית ה' אינו בשביל מעלה אחת בלבד כי אם רבות עמו. וכן עוד (שם פד, ו) 'אשרי אדם עוז לו ברך מסלות בלבבם', וביאור מסילות, מדרגות הלב, במעלות רבות". והאריך בדבריו שם במדת הביטחון שיש בה מעלות רבות כוללות.

והוסיף רבינו בחיי לבאר עוד את הפסוק 'אשרי אדם מפחד תמיד' 'שהכוונה "מי שהוא מפחד תמיד בכל פעולותיו שהוא עושה, והוא מחשב בהם ומתבונן תכליתם בנזקם ותועלתם טרם שיפעלם, בודאי יש לו מצות טובות רבות שבהם הוא טוב בעיני אלוקים ואדם. ומפני שבעל המדה הזאת הוא נמשך בזה אחר השכל, ובא כנגד החומר לכך הזכיר "אדם" ולא איש, לפי שלשון "אדם" נגזר מאדמה, וכאלו אמר אשרי הנגזר מאדמה המקורץ מחומר שמניח החומר ונמשך אל השכל, שהוא מפחד תמיד בכל עניניו ובכל

חמורה שהייתה במצרים היא מחלת הלב, המצריים היו חולי לב מסוכנים, הלב היה סתום, הלב היה אטום, עד שגם הקב"ה הכביד את לב פרעה, 'כי אני הכבדתי את ליבו', וכאשר הקב"ה מבטיח כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, הקב"ה מבטיח לנו, שאתם לא תהיו חולי לב, הלב שלכם לא יהיה 'מקשה ליבו יפול ברע', יהיה לכם לב שמבין.

ואם מתבוננים, הרי כולנו חיים בתקופה שבה נחשפים לקשיים שעוברים על הזולת, אבל ההרגשה היא 'מה זה נוגע לנו...!', האם זה לא נקרא אוטם לב? נכנסים לבית הכנסת, יש פתק שיש בשכונה כמה חולים, עוברים ומסתכלים, רואים מודעה בעיתון בה מבקשים מאתנו בתחנונים אולי אפשר להגיד פרק תהילים על חולה אחד, ואנחנו בכלל לא רואים את זה, זה כבר הפך לדבר שבשגרה כמו הכותרת של העיתון, כבר לא מסתכלים, האם זו לא אטימות לב?

היוצאת מהם, ובזה שכלו שולט על גופו ותאוותיו החומריות, ובכך זוכה להכנעה ושפלות ולרוממות מיוחדת. 'ומקשה לבו יפול ברעה – 'היינו שכשאינו מתבונן בתכלית מעשיו והולך בשרירות ליבו, מתוך גאווה ואכזריות שבו, 'יפול ברעה' שהרי עד שלא תבוא אליו הרעה לא יתעורר לשוב בתשובה.

זוהי מה שהתורה הקדושה מלמדת אותנו, איך האדם צריך להתנהג, לא להיות כפרעה שהקשה את לבו ובסוף נפל ברעתו, אלא 'אשרי אדם מפחד תמיד', להתבונן בכל מעשה ומעשה, ולהבין שה' יתברך מדבר אלינו בכל מקרה ודבר שקורה אתנו.

כל המחלה אשר שמתי במצרים -

הכבדת הלב

בן כתוב בתורה (שמות טו, כו) 'כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך', ועולה השאלה מה היא המחלה הכי נוראה שהייתה במצרים. כתוב בהפלאה דבר נורא, המחלה הכי

ומתבאר שהכל תלוי בשימת הלב, אם מתבוננים בסיבת הרעות זה גופא מסיר את הצרה, ואם לאו היא הליכה בקרי, ובכך גורמים רח"ל ש'והלכתי עמכם בחמת קרי', וזהו ממש ענין המחלה של מצרים שלא לשים לב למאורעות הסובבים אותנו. עכ"ד הרב יונגריז זצ"ל.

ועוד לבאר למה ניתנו כל כך הרבה מכות עפ"י מש"כ שנועד ללמד אמונה לפי כל סוגי הבני אדם

ולפי"ז מובן למה אנו מלמדים את כל הארבעה בנים כי בליל זה ה' לימד את כולם.

ובמוראים גדולים ככל אשר עשה לכם ה' אלקיכם במצרים לעיניך ה"אור החיים" הקדוש בפרשת בא, על הפסוק: "ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתני בם, וידעתם כי אני ה' (שמות י, ב) כתב יסוד גדול: "אין תכלית הכוונה בהבאת האותות בקרבו לעשות נקמה בפרעה, אלא לחזק האותות שבהם עקר האמונה

הרי כתוב בפרשת התוכחות, 'אם תלכו עמי בקרי אף אני אלך בחמת קרי', וכבר ידועים דברי הרמב"ם (ריש הלכות תענית), 'מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות, כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו'.

וממשיך הרמב"ם (הל" ב ג), ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה, והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי, כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי, ע"כ.

למעשה פרשת יתרו

בלב ישראל, כדי שיהיה רשום בל ישכח לנצח, כי כשיהיה בקרבן של פרעה - יהיה בזכרון בני ישראל לעולם ועד". המכות לא היו בשביל פרעה, אלא בשביל עם ישראל - "וידעתם כי אני ה'". כשהם יראו את המכות שהקב"ה הכה את פרעה, יהיה בכך חזוק לאמונה שבלבם לעולם ועד. במדרש מבאר, שאם היה משה רבנו רוצה, היה יכול במלה אחת לשרוף את פרעה. הרי את המצרי הרג משה באמצעות אמירת השם המפרש, ובאותו אופן היה יכול להרג גם את פרעה ולהוציא את ישראל ממצרים. לשם מה, אפוא, נצרכו עשר המכות? עשר המכות היו למטרה אחת - "וידעתם כי אני ה'" וכדי שאכן כולם ידעו זאת, לא די היה במכה אחת אלא נצרכו עשר מכות דוקא, כי רצה הקב"ה להשריש בלבם של עם ישראל לנצח שהוא שולט על כל הבריאה כולה. משל למה הדבר דומה? טבח המופקד על הכנת סעודות במסעדה או באולם שמחות, איננו כאשה המכינה ארוחת צהרים בביתה. אשה המבשלת בביתה, די לה שתכין סוג אחד מכל מאכל: סוג אחד

של דגים, סוג אחד של עוף, וגם לפתן מסוג אחד בלבד. לא כן הטבח במסעדה. אדם הנכנס למסעדה מציעים לו מגוון מאכלים: מגוון של מיני סלטים, מגוון של דגים ומבחר של מנות ותוספות. כי הטבח במסעדה צריך להיות מוכן לכל מיני הטעמים של מגוון בני האדם המבקרים במסעדה, כל אחד לפי טעמו הוא. כיון שרצה הקב"ה שהנסים ישארו בלב עם ישראל לנצח - היה מוכרח לחולל כמה וכמה סוגי נסים, שכל אחד יתפעל ממשוהו אחר. יש אדם שמתפעל מיכולת הקב"ה על המים - ועבורו הפך הקב"ה את המים לדם. ועבורו - יהודי אחר מתפעל מיכולת הקב"ה לשלוט על מאורות השמים נועדה מכת חושך. עבור מי שמתפעל משליטת הקב"ה על חיי האדם נעשתה מכת בכורות, ועבור אלו המתפעלים משליטת ה' על הרוח - באו מכות ברד וארבה. היה מגוון רחב של נסים כדי שכל אחד ואחד מעם ישראל, ללא יוצא מן הכלל, יגיע ל"וידעתם כי אני ה'", יתפעל מהנסים הללו וינצרו בלבם לנצח. (רבי מאיר צימרוט)

לבא. כולם הקפידו לשמור על הגבול, כי כן פקד בורא עולם יתברך שמו.

במכת ארבה ראו גם שהבורא ברוך הוא שליט על הרוח. כי הארבה בא ברוח קדים זה, וכאשר העתיר משה רבינו להסירו, נעתק והלך על ידי רוח ים חזק מאד כמבואר בחומש.

במכת דבר ראו שה' יתברך שליט על חיי בעלי החיים. נגזר על מקנה מצרים שימותו, ומתו. ולעומת זאת ממקנה ישראל לא מת אחד.

במכת בכורות ראו שה' יתברך שליט על חיי האדם. בכורות מצרים מתו כולם בשעה אחת, כאשר התרה משה רבינו בשם ה', ובכורי ישראל חיו.

במכת כנים ראו שה' יתברך שליט על האדמה, כי עפר הארץ נהפך והיה לכנים, ופגעו רק במצרים ולא בבני ישראל.

במכת שחין ראו שבריאות האדם ותחלואיו, הכל ביד ה' יתברך. נגזר שילקו

איך ראו בעשרת המכות שה' שליט ומושל על הכל

וכמו שהרחיב לבאר הסטיפלר בספרו 'חי עולם' (ח"א פט"ו) איך ראו **בעשרת המכות** שה' שליט ומושל על הכל. לפיכך בא על פרעה מכות רבות ושונות, אף על פי שהיה ניתן להכניע אותו במכה אחת שתתמיד עד בלי נשוא. והרי כמה דוגמאות: **במכת דם** ראו שה' יתברך שליט על המים. וכן גם בקריעת ים סוף, כאשר מי הים נצבו כמו נד והמים היו להם חומה מימינם ומשמאלם.

במכת צפרדע ראו שה' יתברך שליט על הבריות שבמים.

במכת ערוב ראו שה' שליט על חיות הארץ.

במכת ארבה ראו שה' יתברך שליט על הבריות המעופפות, שכולם עושים את רצונו יתברך ונשמעים לגזירותיו. כך למשל, כאשר גזר ה' שיבואו בהמוניהם להשחית מצרים, באו. ולארץ גושן מקום מושב בני ישראל לא העיז אף ארבה אחד

מרכבותיו' ראו שהבוב"ה שליט על האש ושורף בגזירתו: כי האש שרפה בכל המרכבות רק את האופנים, ושאר המרכבה לא נפגעה (וכן במכת ברד: 'ואש מתלקחת בתוך הברד').

בקריעת ים סוף שמר הים על גזירתו ית"ש ליהפך לחרבה עד שיעבור האחרון שבישראל, ולשטוף ולהטביע את המצרים באופן שלא נשאר בהם עד אחד, כמבואר בפרשה כי גזרתו ית"ש מתקיימת במלואה בלא שום יוצא מן הכלל.

וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים - ראו שהשי"ת משלם מדה כנגד מדה פרעה גזר: 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', והנה פרעה וחילו ומבחר שליטיו טובעו בים סוף, וכן אמר יתרו כי עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם. ותרגומו 'ארי בפתגמא די תשיבו מצראי למידן ית ישראל - בה דנינון'

בשחין מצרים ולקו, ובבני ישראל לא פגע השחין. כי הכל בגזרתו יתברך שמו.

במכת חושך ראו שהבורא ברוך הוא הוא המאיר לארץ בגזרתו יתברך שמו. המאורות מאירים, ובגזרתו יתברך שמו לא יאירו, וימש חושך.

במכת ברד שהיו בה ג' דברים, מטר, ברד ואש מתלקחת ותהלך אש ארצה, ראו שה' יתברך הוא השולח עננים להמטיר על הארץ, ובגזרתו נהפכים מי הגשם לברד. כמו כן ראו שהאש והמים עשו שלום כדי לקיים את גזירתו יתברך.

בזה שהשאילו המצריים רכושם היקר, כלי כסף וכלי זהב ושמלות רכוש גדול אחרי שספגו מכות כ"כ נוראות מחמת ישראל - ראו כי הבוב"ה שליט החן, כמש"כ 'וה' נתן את חן העם בעיני מצרים' החן הלזה הכריחם להשאיל, אעפ"י ששכלם לא הסכים לזה בשום אופן.

ובפרשת בשלח: 'וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וגו' ויסר את אופן

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשוב להתבונן בכל דבר ודבר ולראות את השגחת הבורא עלינו.

"ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל" (י"ח - ח') (מה הכוונה "על אודות ישראל"? מביא החיד"א בשם רבי חיים ויטאל, בכל הניסים שהיו במצרים, הקב"ה התגלה במלוא עוזו, אבל מנין שכל מה שעשה הקב"ה, לא עשה אלא בשביל ישראל. אולי כל הניסים היו כעונש לפרעה על שהעביד בפרך את בני, והתריס כלפי הקב"ה "מי ה'" "לא ידעתי", לכן מדגישה התורה "על אודות ישראל", בעבורם ולא כעונש לפרעה על שהתריס נגדו יתברך. והראיה, "את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצילים ה'", מכאן שכל מה שעשה, זה היה בגלל חביבותם של ישראל. בספר "יד משה" מסביר, התורה אומרת "את כל התלאה אשר מצאתם בדרך", זו מלחמת עמלק שנאמר בה [דברים כ"ה - י"ח] "אשר קרך בדרך". והלא מלחמת עמלק אינה קשורה כלל למעשי פרעה, וגם שם

מה חידש משה ליתרו

ויספר משה לחותנו (יח ח) צריך להבין מה נשאר לו למשה לספר ליתרו, אחרי שכבר שמע כל זה מקודם.

ועוד למה רק אחרי ששמע ממשה אמר 'ברוך ד' אשר הציל אתכם' ולא ברוך מיד ברוך ד' כשהי' עוד במדין, הרי גם שם שמע הכל ומה נתווסף לו עכשיו.

אלא ביאר הערוך השולחן (סוף יו"ד ח"ג) ש שסיפר את כל אשר עשה ה' לישראל

עפ"י הקדמה של ר' אליעזר אשכנזי שיש לחקור למה הציל ה' את עמ"י האם משנאת פרעה שכפר ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו

או מאהבת ישראל ונפק"מ לרגבי יתרו ששאם זה משנאת פרעה אין ליתרו סיבה

נאמר "ויצילם ה'", מכאן לומדים שגם מה שעשה ה' לפרעה ולמצרים, היה זה "על אודות ישראל".

ולפי"ז אפשר לומר שלכן ההודאה של יתרו היתה יותר חזקה מעמ"י עד שעמ"י אמרו שירה מ"מ יתרו הודה יותר

ויש להוסיף מש"כ בזה הרב תולדות יצחק ויספר משה לחותנו וגו'. יש ספק מהו החידוש שספר משה לחותנו שכל מה שספר לו ידע קודם שנסע מארצו ולכן בא אל המדבר שנאמר וישמע יתרו ועוד ויחד יתרו וגו' ולמה לא שמח בארצו ועוד ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגומר למה לא בירך את השם בארצו כששמע שם את כל אשר עשה אלהים למשה וגו':

התשובה מה ששמע יתרו בארצו אינו אלא מה שעשה אלהים למשה ולישראל כשהוציא ה' את ישראל ממצרים וזה הוא שאמר כי הוציא ה' ומה הם הדברים שעשה ה' כשהוציאם ממצרים שנים אחד הרג בכוריהם השנית הטביעם בים ושניהם נראים עול שהיה מספיק שיוציא את ישראל ממצרים ולא שיעשה לו רעות

ובספר "דברי שלמה" מפרש באופן אחר. לפעמים מביא הקב"ה רעה על הגויים בשביל ישראל, כדי שיראו וילמדו מוסר. "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים", ומה היה התכלית של מכות מצרים? "על אודות ישראל", בשביל ישראל, כדי שיראו גדולת ה' ונפלאותיו, וע"י כך יגבירו בהם האמונה והביטחון בקב"ה. והראיה שהכל בשביל ישראל, שאם התכלית היתה בשביל המצרים, הקב"ה היה יכול להכותם ולהכריעם בפעם אחת, כפי שהיה ב"כל תלאה אשר מצאתם בדרך ויצילם ה'", שהציל הקב"ה את ישראל מידי עמלק בפעם אחת, וא"כ למה הקב"ה היכה את מצרים מכה אחר מכה במשך שנה שלימה, זה רק כי הקב"ה רצה שעם ישראל יראה את הניסים עוד ועוד. כי ככל שיראו את יד ה'

למעשה פרשת יתרו

מה המיוחד בהודאה של יתרו

ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה וגו' (יח י) תנא משום רבי פפייס, גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר: 'ברוך ה'". (סנהדרין צ"ד)

ותמה הגרי"צ סלנט זצ"ל בספרו 'באר יוסף' כיצד קרה הדבר שמשה וכל ישראל לא אמרו 'ברוך ה'', עד שבא יתרו ואמר? ועוד, הלא משה ובני ישראל שיבחו והודו לה' בשירת הים ופירוטו הנסים והנפלאות שנעשו להם, ומה היתרון במילים 'ברוך ה' יותר משירת הים, עד שיחשב הדבר לגנאי?

ולפיי"ז יתכן שעמ"י הודו אבל חשבו שכל ההודאה היא רק שבאגב הציל אותם אבל כל מה שעשה ה' לכבודו הוא עשה משא"כ יתרו הבין שכל מה ששעשה ה' עשה מאהבתו לעמ"י ולכן הוא הודה ביותר.

ועוד תמה שראה דברים סותרים זה לזה ראה שכחו גדול שהאלוה שהרג בכורות כח גדול יש לו וכל שכן הפך ים ליבשה והטביעם כל זה מורה כח גדול וגבורה רבה ומי שיש לו כח גדול אין עושה עול שמי שעושה עול הוא לפי שאין לו כח לעשות מה שרוצה ורוצה למשול ולזה בא יתרו לדעת מה זה ומשה רבינו עליו השלום השיב לשתייהם ואמר ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל ובזה השיב לראשונה שישראל בנו בכורו ואמר הקב"ה לפרעה בני בכורי ישראל ותמאן לשלחו הנה אנכי הורג את בנך בכורך ולפי שלא שלחם הרג בכוריהם ואמר עוד את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ובזה השיב לשנית למה טבעם בים שיצא פרעה להרוג לישראל או לטבעם בים ולזה טבע הקב"ה להם אז שמח יתרו שידע שכראוי עשה הקב"ה בשתייהם כי קודם זה היה עצב ואז אמר ברוך ה' אשר הציל אתכם וקודם זה לא בירך כי אמר מי שעשה עול אינו ראוי לברכה והנה הותרו הספקות:

עצם הצלתם מהסכנה הנוראה שנשקפה לבני ישראל מחיל פרעה שרדפו אחריהם, והקב"ה הצילם מידם.

ואפשר שהסיבה לכך היא ההתעלות, שכל ישראל מגדולם ועד קטנם נתעלו ונתרוממו אז במעלה רוחנית כ"כ גדולה ורמה, עד שהסיחו דעתם מעצמם, וכאילו לא להם נעשו הנסים. והוא מה שאמרו חז"ל (במכילתא) 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי ושאר נביאים, שנאמר זה אלי וגו'". ואם על יחזקאל הנביא אמרו (חגיגה יג): שהוא דומה לבן כפר שראה את המלך, ולכן מרוב התפעלות והתרגשות תיאר מעשה המרכבה באורך. על אחת כמה וכמה בני ישראל שמיד בצאתם ממצרים מעבודת פרך בחומר ובלבנים, נפתחו לפנייהם מראות השמים, והתעלו כולם במעלת הנבואה לראות מראות אלקים עוד יותר ממה שראו שאר הנביאים, שהתפעלו והתרגשו מאד ופתחו בשירה ושבח לה' הנראה אליהם כגיבור מלחמה ברוב הדרו. ועל עיקר זה סובבת כל השירה –

מה המיוחד בהודאה של יתרו- הודאה

על הפרטים הקטנים

מה המיוחד בהודאה של יתרו

ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה וגו' (יח י) תנא משום רבי פפייס, גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר: 'ברוך ה'". (סנהדרין צ"ד)

ותמה הגרי"צ סלנט זצ"ל בספרו 'באר יוסף' כיצד קרה הדבר שמשה וכל ישראל לא אמרו 'ברוך ה', עד שבא יתרו ואמר? ועוד, הלא משה ובני ישראל שיבחו והודו לה' בשירת הים ופירטו הנסים והנפלאות שנעשו להם, ומה היתרון במילים 'ברוך ה' יותר משירת הים, עד שיחשב הדבר לגנאי?

הודאה על הפרטים הקטנים

אלא ביאר כשנתבונן בשירה, נראה שהשירה ברובה מדברת ומשיחה בנפלאות השם, בגדולתו, בגבורותיו ובנוראותיו אשר עשה לפרעה ולכל חיל מצרים. לא נמצא בה כלל שבח והודאה על

'אשירה לה' כי גאה גאה (גאה על כל גאים), סוס ורוכבו רמה בים', היינו ששניהם קשורים זה בזה והמים מעלים אותם לרום ומורידים אותם לעומק ואינם נפרדים (רשיי מכילתא). וכן כל השירה כולה עוסקת בגבורות ה' ורוממותו: 'מי כמוך בא-לים ה' וגו' נורא תהילות עושה פלא'. וזה שאמרו ג"כ 'ז'ה אלי וגו'', היינו זה ה' הגדול והנורא הוא א-לי, ושלי הוא. ומרוב התרגשותם ושמחתם, והיותם במעלה עליונה ורמה כזאת מגלויי הא-לוהות לא שתו לבם על עצמם ליתן הודאה מיוחדת ולברך את השם על גאולתם ופדות נפשם מיד מלך קשה ועם קשה.

מדוע מאריכים בהגדה לפרט כל פרט

ופרט

וכן רואים דבר זה בהגדה של פסח, שמאריכים בהגדה לפרט כל פרט ופרט "אילו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים דיינו, ואילו עשה בהם שפטים ולא עשה באלוקיהם דיינו" וכו' וכו' ט"ו מעלות, ולא אומרים בקצרה כמו שחוזרים בסוף ואומרים 'על אחת, כמה וכמה, טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו: שהוציאנו ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלוקיהם, והרג את בכוריהם, ונתן לנו את ממונם, וקרע לנו את הים, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע צרנו בתוכו, וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את המן, ונתן לנו את השבת, וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו את התורה, והכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו'.

והנה אע"פ שמה שנמנעו מליתן ברכה מיוחדת על הצלתם ועל פדות נפשם, היה מרוב עלייתם לרום המדריגה בחזיונות האלוקים, בכל זאת החשיבו חז"ל לגנאי את מה שלא נשמע מהם 'ברוך ה' עד שבא יתרו. נמצא שגנותם זה בא להם מתוך שבחם ומעלתם הרוממה. אולם אף שגנותם זה מעיד סו"ס על רוממות נפשם והתעלותם בחזון הנבואה. מכל מקום אף

בהודאה מודים על של דבר

שפטים ולא עשה באלוקיהם דיינו" וכו' וכו', כי בהכרת הטוב צריך להודות על כל פרט ופרט בפ"ע, וא"כ מבואר היטב שגם לעת"ל שיהיו ניסים גדולים יותר מיצי"מ, ותתבטל מצות זכירת יצי"מ בכל יום, אבל עדיין לא תתבטל המצוה של ההודאה וההלל על יציאת מצרים בליל הסדר. לכן אנו מפרטים מה היה קורה אילו הינו מקבלים רק דבר זה. היו צריכים להודות. עכ"ד.

וכן אמרו היום אתם יוצאים בחדש האביב (יג ד) 'וכי לא היו יודעים באיזה חודש יצאו, אלא כך אמר להם, ראו חסד שגמלכם שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר לצאת, ולא חמה לא גשמים, ולא צינה וכן הוא אומר 'מוציא אסירים בכושרות' חודש שהוא כשר לצאת' רש"י

וצריך ביאור מהו הענין הגדול שיצאו דווקא בחודש האביב שצריך להודות על זה, וכי אדם שיצא מאושוויץ ועושה מסיבת הודיה בכל שנה, יודה גם על זה שכשיצא השמש זרחה ולא היה קר?!?

אלא ביאר הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל שיסוד זה היה אומר הראש ישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל על דברי רש"י בפ' ויצא (בראשית ל, כג) שרחל קראה ליוסף על שם אסוף ד' את חרפתי, ופרש"י שהייתי לחרפה שכל זמן שאין לאשה בן, אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו, מי שבר כלי זה, בנך, מי אכל תאנים אלו, בנך, עכ"ל, ותמוה דאטו זה היה סיבת השאיפה של האמהות להעמיד שבטים, שעל זה באה להודות, ועוד ביום שמחה שכזה, לאחר שנים רבות של עקרות, כשסוף סוף נולד לה בנה הראשון, אין לה אלא עניין זה לבטא, בקריאת שמו, שיהיה לה במי לתלות סרחונה? עד שנצרכה להודות על זה ולהנציח את שמו של בנה לנצח על שם זה?.

אלא מכאן למדנו יסוד זה שבהכרת הטוב אין לשכוח להודות אפילו על הפרט הפעוט ביותר, ולכן בהגדה של פסח אנו מאריכים "אילו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים דיינו, ואילו עשה בהם

היינו שהוא מלשון משביח. שנעשה בעצמו משובח יותר ויותר (דעת חכמה ומוסר. ח"א עמ' קטז). ולכן בסיפור ההגדה "מתחיל בגנות ומסיים בשבח" (פסחים קטז). לא מספיק לספר רק בניסי יציאת מצרים אלא צריכים לספר ולבאר מהגנות של "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו", ו"לבן ביקש לעקור את הכל", סיפור יצי"מ מביא להכרת הטוב ולקבלת מלכותו ו"עבדים היינו לפרעה". ורק אח"כ על השבח של "ויוציאנו ה' ממצרים" - "ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו", כי אם היתה מטרת הסיפור רק לברר ולאמת האמונה במציאות ויכולת ה', לזה היה מספיק בסיפור השבח בלבד, אך מכיוון שעיקר מטרת סיפור יצי"מ היא. כאמור. קבלת עול מלכות שמים מתוך הכרת הטוב, לכן מתחיל בגנות. כי כפי גודל הגנות כן גדולה הכרת הטוב על הגאולה וההצלה, וכתוצאה מכך מתעלה האדם בעבודת ה', והרי זה משובח, כדי לחיות את יצי"מ בהרגשת הלב בהווה, עשו לכך חז"ל הדגמה מוחשית, כמי שאמרו (פסחים קטז): "אל רב נחמן לדרו

אלא רואים מכאן שמדין הכרת הטוב צריך להודות אף על הפרטים הקטנים.

ההרחבה בפרטים הקטנים מחיה בקרבנו את רגשי ההכרת הטוב

ונרחיב בביאור החשיבות של ההרחבה בפרטים הקטנים שהרי כיצד יבוא האדם לידי הרגשת הכרת הטוב? - ע"י ידיעת כל פרטי הטובה שנעשתה עימו, ועל כן נצטוינו במצות סיפור יצי"מ, כי ע"י הסיפור על כל פרטיו מחיה האדם מחדש את טובות השי"ת עמנו בהוציאו אותנו ממצרים- "כאילו הוא יצא" - ומרגיש את חיוב העבודות מתוך הרגשת הכרת הטוב. כי זוהי סגולת הסיפור והציור לחיות את העבר בהווה. כאשר אדם מספר אירוע מרגש שקרה בעבר הוא מתרגש מחדש עד לדמעות כאילו הדבר קורה עכשיו, כך באותה מידה שאדם מרבה לספר ולפרט בניסי יצי"מ מתרבות בליבו הרגשות הכרת הטוב להשי"ת וגדולת מעלתו. כפירוש שהביא רבינו ירוחם הלוי ממיר זצ"ל בשם הסבא מקלם זצ"ל ש"כל המרבה לספר ביצי"מ הרי זה משובח",

עבדיה, עבדא דמפיק ליה מריה לחירות, וכתבו הראשונים שעיקר בריאת ויהיב ליה כספא ודהבא, מאי בעי למימר ליה ? א"ל בעי לאודווי ולשביחי... פתח ואמר עבדים היינו". ופירש רשב"ם "פתח ואמר ... התחיל לומר עבדים היינו וגומר הגדה בשבח והודאה, כלומר כן [כמו שהמחשנו ע"י דרו העבד] עשה לני הקב"ה שהייני עבדים והוציאנו משם". כדי לחזק את הבנת השכל לא היה צריך רב נחמן להמחשת תחושת השחרור של דרו עבדי, אולם כדי שהלב יחיה את הדברים, המחיש רב נחמן ע"י דרו תחושת עבדות ושחרור. וכך פסק הרמב"ם (הל' חמץ ומצה פ"ז הל' ב) : "מצווה להודיע לבנים ואפילו לא שאלו, .. כיצד אם היה קטן או טיפש אומר לי בני כולנו היינו עבדים כמו שפחה זו או כטו ונכד זה במצרים, ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה "הוציאנו לחירות".

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשוב להרחיב ולהודות לה'

"נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, א"ר אבהו: אל תקרי אמרי שפר אלא אמרי ספר. חושים בריה דדן תמן הוה ויקירן ליה אודניה (כברו אזניו משמוע, רש"י), אמר להו: מאי האי (למה אינכם קוברים אותו)? ואמרו ליה: קא מעכב האי עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים. אמר להו: ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא - אבי אבא מוטל בבזיון? שקל קולפא (מקל) מחייה ארישיה, נתרן עיניה ונפלו אכרעא דיעקב, פתחינהו יעקב לעיניה ואחיר. והיינו דכתיב: ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו

[ועי' ריטב"א בהגש"פ שכתב דכל דין מתחיל בגנות ומסיים בשבח הוא מדין הודאה, דבכה"ג ההודאה גדולה].

"מדוע הרבי עושה סקנדלים, באמצע התפילה? צועק ודופק. שיגיד את התפילה בשקט".

אמרה לו הרבנית: "מפני שהלב שלו בוער. לבו שורף באש. הוא מוכרת לצעוק". אמר היהודי: "גם לי בוער, וגם אצלי הלב רותת, ואינני צועק. אני מתפלל בשקט".

"לא, אם הלב בוער, מוכרחים לצעוק. אם אתה לא צועק, סימן שהלב שלך קר" השיבה הרבנית.

"לא, רבנית!, הלב בוער, ואני לא צועק".

לויכוח כזה אין סוף. היא אומרת שהלב לא בוער, והוא חושב ואומר שהלב כן בוער. הרבנית שמעה לדבריו בנחת, ועזבה את המקום.

היה זה ערב שבת. היהודי לקח את כל כספו והפקידו בידי הרבנית. במוצש"ק

ירחץ ברם הרשע. באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה, דכתיב למה אשבל גם שניכם יום אחר, ואע"ג דמיתתן לא ביום אחד הואי, קבורתן מיהא ביום אחד הואי" (סוטה י"ג).

למה אתה צועק?

אספר לכם דבר מעניין. היה בעולם צדיק שהיה מכונה השרף מטריסק. בלשון החסידים הוא נקרא "השרף" - שהיה יותר גדול ממלאך. אמרו שבשעה שעמד בתפילה, ראו שבווער אש מעליו - והיה מתפלל בצעקות, בקול רעש גדול, - איזו דביקות, איזו התלהבות!

יום אחד בא לביתו יהודי תושב גרמניה. תושבי אותו אזור בגרמניה - שקטים בטבעם. והנה לקראת הימים האחרונים לשהותו אצל הרבי שאלה אותו הרבנית: איך אתה מרגיש כאן? "הכל בסדר. אבל דבר אחד אני לא מבין".

"מה אתה לא מבין?"

תכף אחרי הבדלה ניגש לרבנית: "רבנית, אמרה לו הרבנית: תסלח לי, ר' יהודי, את הכסף בבקשה".

תדבר בנימוס, בשקט. מה אתה צועק? מה אתה צועק?"

הרבנית שהייתה מאד פקחית: "איזה כסף?" שאלה.

"מה אני צועק? הלב שלי בוער". אה, הלב שלך בוער, אתה צועק? קח את הכסף. אבל דע לך, אם הלב בוער, כן צועקים. רק תלוי איפה הלב בוער. אם הוא לוחט בתפילה, בוער ביראת שמים, או בדברים בטלים...". אי, אי.

"הכסף שלי!"
"אולי, אולי, יש לך טעות?" "רבעען, רבנית, אל תעשי קונצים!"

"אולי התבלבלת?"

כשחושים בן דן ראה שלא נותנים לקבור את יעקב אבינו, לקח בידו מקל אנטרומר ונטל את ראשו של עשו מעליו. הראש התגלגל לבין רגליו של יעקב. באותו

"רבנית, רבנית, אל תמתחי את העצבים שלי! וכי את יודעת מה יש שם בנרתיק שהנחתי בידך, מונח בו כל כספי. יש שם גם הליוואות. נסעתי ליריד לקנות

סחורה. במה אקנה?"

הרגע יעקב אבינו ע"ה חייך. שמעתם פעם מתים מחייכים? נו, "יעקב אבינר לא מת" פוסק רבי שבתי את פסוקו, ומתחיל את הדרשה בכיכר השבת בירושלים. כאשר אמרו לחושים בן דן שהעיכוב נובע מעשו, הוא שאל בקול "ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל

"אולי נתת לאדם אחר?"

"רבנית!!! החל לצעוק "רבנית מה את עושה לי?!!".

למעשה פרשת יתרו

הרבי הגדול רבי חנינא בן חכינאי נעמד על פרשת דרכים והבין שכל העיר השתנתה. מה עושים? ללכת ולשאול את העוברים ושבים איפה אני גר? זה משונה. מה עשה? עמד על יד מעין באר המים והמתין אולי ישמע שמזכירים את שמות בני משפחתו - כאשר יבואו לשאוב מים.

לפתע הוא אכן שמע אומרים שבתו של רב חנינא בן חכינאי מגיעה לדלות מים. כשהבין שזו בתו (הוא לא הכירה שהרו שלוש עשרה שנה לא ראה אותה) המתין לה, וכאשר סיימה לדלות ונטלה את הפח עם המים - צעד אחריה, עד שהגיעו לביתם.

ובבית?, אומרת הגמרא שהרבנית עסקה בניפוי קמח לאפיית חלות. היא הייתה כפופה לעבר קערת הקמח בשעת הניפוי. ופתאום "סוי ליבה" - ומרוב ההתרגשות מתה.

מה הפירוש "סוי ליבה"? רש"י מבאר: "ראה ליבה, כלומר נדמה לליבה פתאום שזה בעלה". מה פירוש הלב ואה?

בבזיון?! תיד שקל קולפא (מקל) מחייה ארישיה... הוריד את ראשו מעליו.

רבתי, ישנה כאן שאלה.

היו שם שמעון ולוי הקנאים הגדולים שהרגו את כל שכם בגלל שפגעו בדינה, ועימהם היו עוד כל שבטי קה, ואף אחד מהם לא הרג את עשו, למה ומדוע הנכד חושים בן דן, דווקא הוא היה הקנאי להרוג את עשו הרשע, למה?!

בכדי להבין, נסביר גמרא במסכת כתובות דף ס"ב.

הגמרא מספרת שרבי חנינא בן חכינאי נסע ללמוד תורה. כמה זמן למד? שלוש עשרה שנה ברציפות למד תורה בישיבה. כששב לעירו לאחר שלוש עשרה שנה, השתנו שבילי המקום - הרחובות קיבלו שמות אחרים, בנו בהם בניינים, סללו כבישים חדשים. עד שרבי חנינא פשוט

לא הכיר את הדרך לחזור לביתו.

"במצרים".

"נו, תביאו".

שלחו את נפתלי.

הם החלו לנסות לדון עם עשו, להכנס עמו למשא ומתן בדרכים אחרות להראות לעשיר את החוזה אולי כן יתחרט) ואז ההרגש הצטנן (דק מן הדק) אבל חושים בן דן שלא שמע את הטענות של עשיו כיון ש"יקירא אודניה" חרש באוזניו, הוא נשאר עם הרגע הראשון של הצער, הוא לא שמע כלום אלא רק ראה איך שעשיו לא נותן לקבור את הסבא, דמו רתח - ונטל את ראשו מעליו. אצלו לא היה אפילו שבריר שניה של צינון. (אנו לא באים להבין באבותינו הקדושים, אלא רק התעוררות לעצמינו).

רבתי, הלב שלנו צריך לבעור ביראת אלוקים, - מסיים רבי שבתי את הדרשה הלוהטת - ואיך אמרה הרבנית מטריסק: "דע לך, אם הלב בוער, כן צועקים. רק תלוי איפה הלב בוער. אם הוא לוחט

אם הייתה עומדת ישר עם מבט העיניים, אזי עד שהעיניים היו נותנות את הטלגרמה ללב (מליונית השניה) בינתיים, ההרגש היה מסתנן ומצטנן מעט, אבל אצלה פעל הלב - הרגשת הלב פעלה אצלה יותר מהר מהרגשת העיניים, העיניים היו בקמח אבל הלב הרגיש. בפתאומיות. לפני שהעיניים השלימו את ראייתן. לא היה רגע של הצטננות, וכיון שלא היה שבריר שניה של הצטננות - מתה במקום. הזדעזע רבי חנינא ו"אמר: רבונו של עולם, ענייה זו זה שכרה, בעי עלי רחמי וחיה" כאשר ראה שמתה התפלל ועשה לה תחיית המתים.

רבתי. כשהאחים עמדו ליד עשו, התחילו להתווכח אתו: "אה, למה אתה לא נותן לקבור את אבא שלנו?"

עשר השיב: "אני בכור".

אמרו לו: "הרי מכרת את המקום. בנדיט שכמוך!, הרי כתבתם חוזה". "היכן החוזה?"

סוף ומלחמת עמלק יתרו נוכח לראות דבר מדהים - שלמרות שעם ישראל לפני קריעת ים סוף היו ממש עובדי עבודה זרה (וכמו שאמרו במדרש שקטרג עליהם שרו של מצרים, מה אלו (המצרים) עובדי עבודה זרה אף אלו (ישראל) וכו'), אף על פי כן כששבו אל ה', התפללו וצעקו אליו, נענו. וכמו כן ברפידים, שרפו ידיהם מן התורה ולפיכך בא עליהם עמלק, ברגע ששבו בתשובה ושעבדו את לבם, נצחו. למד מכך יתרו שגם הוא יכול! עכ"ד.

זוהי בכח החוזר בתשובה להתהפך מרע לטוב וכן רואים ממה שאומרים בתפילה 'וידידים עברו ים'. וצ"ב כיצד קראם ידידים הרי אמש הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז כמו שאמרו מלאכי השרת לפניו

אלא מבאר רבינו אליהו ברוך פינקל זצ"ל (בספרו משולחן ר' אליהו ברוך, שמות עמ' רפה) שהיות ושב בתשובה הם אהובים לפני המקום, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ז מתשובה ה"ד) ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרחק ממעלת

בתפילה, בוער ביראת שמים, או בדברים בטלים...". א'י, א'י. ע"כ מלהגיד.

ר' חיים שמולאביץ מתרץ שעצם הויכוח מקרר ואפשר שלהיות עם רשע כמותו זה היה מקררם וכך גם אצלינו עמ"י התרגלו לניסים והודו אבל לא עם כל הלב כמו יתרו שלא הורגל

מה המיוחד בשמיעת קריעת ים סוף

'וישמע יתרו כהן מדין חותן משה' אמרו חז"ל "מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק".

וצ"ב מה התייחד בקריעת ים סוף ומלחמת עמלק שיתרו שמע ובא, מה שלא שמע בניסי יצי"מ שעבד לא יכל לצאת ועכשיו שישים ריבוא יצאו, וניצלו מפרעה שהיה מלך קשה וכו'

אלא זאת ביאר הרב משה לוי זצ"ל בספרו "תורת משה" על התורה (כת"י), הו"ד באוצרותינו שמות עמ' 204) היות ויתרו לא הניח עבודה זרה שהוא לא עבד חשב שמא אבדה תקוותו, ובקריעת ים

הצדיקים מפני העונות והחטאות שעשה. הגרי"ח זוננפלד זצ"ל היה ידוע אין הדבר כן אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאלו לא חטא מעולם. ולא עוד אלא ששכרו הרבה שהרי טעם טעם החטא ופרש ממנו וכבש יצרו. אמרו חכמים מקום

שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין

יכולין לעמד בו. כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהן כובשים יצרם יותר מהם:

בסוף פרשת בשלח נאמר: ' ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק מחר אנכי ניצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידי המלה מחר המוזכרת בפסוק זה היא אחת מחמשת המקראות שעליהם אומרת הגמ' במסכת יומא נב חמש מקראות בתורה אין להם הכרע כלומר לא הוכרע אם המלה מחר שייכת למלים שלפניה או לבאות אחריה ויש להבין מה חשוב לגבי עצם המלחמה בעמלק אם היה זה היום או מחר ומה היה חסר להבנת הענין בלי המלה מחר

ויש לומר שנרמזת כאן אחת מהמידות העמלקיות, אשר עלינו לעקרה ולמחותה עד שלא יישאר זכר ממנה. שם המידה – 'מחר', והיא אחת מתחבולות היצר הרע להסיט את האדם מהדרך הישרה ולהכניס בו רפיון וקריירות בענין קיום המצוות והיינו

ועוד מבארים שמצד שני למד עד כמה חשוב להתעורר מיד ולא להתעכב

וישמע יתרו" (יח, א) מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק (רש"י) כתיב ויבא יתרו (יח, ה) ולא כתיב ויצא לפני זה וזה שואל רש"י מה שמועה שמע ובא בלי להחליט לפני זה לצאת אלא הגיע פתאום, אלא שמע מלחמת עמלק, שעמלק רץ ארבע מאות פרסה בלי לחשוב כי ידע שאם יחשוב לא ילך, אלא יצא בלי מחשבות, ולזה בא יתרו בלי מחשבות כי שמע שעמלק רץ "מאויבי תחכמני" אף אני אעשה כן. (הרה"ק שר שלום מבעלזא) עמלק בגשמיות אומר עושה הכל מיד, אבל ברוחניות הוא אומר כל דבר מחר

המשך מעמוד קודם מאמר מרכזי הרב

פנחס זרביב

ולמה יתרו ראה שיש לו תקנה ולמרות שלא היה מחויב להתגיר ואילו אחר לא ראה אלא רואים מכן את היסוד שכתבנו במקום אחר שמה שאדם רוצה לשמוע הוא שומע

מה שאדם רוצה לשמוע הוא שומע
 בירושלמי (חגיגה פרק ב ט:) מסופר:
 כשנטה אלישע בן אבויה למות כשהיה על ערש דוי, בא רבי מאיר לבקרו והפציר בו וביקש ממנו שיחזור בתשובה. אמר לו אלישע: ואם אשוב האם יקבלוני, האם תתקבל תשובתי?

אמר לו רבי מאיר, כתוב: "תשב אנוש עד דכא, ותאמר שובו בני אדם" (תהלים צ ג), עד דכדוכה של נפש מקבלים בתשובה, באותה שעה בכה אלישע ונפטר ומת. והיה רבי מאיר שמח בלבו ואומר: דומה שמתוך תשובה נפטר רבי. וכיון שקברוהו באה האש לשרוף את קברו. באו ואמרו לרבי מאיר קבר רבך נשרף. יצא ופרש טליתו על הקבר וקרא

כאשר הוא רואה את האדם עובד את ה' ומקיים מצוותיו ואינו יכול לו אזי הוא לא יבוא אליו בניסיון גלוי להסיתו לבל יקיים מצוה זו או אחרת כי הוא יודע שפיתוי כזה יעורר את המפותה להתנגדות נמרצת ולכן הוא רק ישדל אותו לדחות את קיום הדבר הטוב למחר כיון שהצליח לדחות את המעשה הטוב ליום המחרת עצם הדחייה מביאה לרפיון בנכונות האדם לקיים את המצוה וממחר הוא ידחה למחרתיים וככל שיחלוף הזמן ייחלש הרצון לקיים את המצוה עד שלבסוף יצליח היצר להסית את האדם לבטל כליל את קיום המצוה מידה עמלקית זו יש לעקור מהשורש כי אשר קרך ומחר כרוכים ושלובים יחד והשפעתם הדדית ושניהם יחד גורמים רפיון באמונה ובעבודת ה' ויתכן שזה מרומז גם במה שנאמר שם והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל כי הרמת יד משמעותה עשייה וקיום וכנגד זה כאשר יניח משה את ידו ויתרפו ידיו או- אז יגבר עמלק. זוהי המלחמה של ה' בעמלק מדור דור. (ילקוט יוסף לקח עמ' עט)

הרשע שימות כמיתת הצדיקים שבישראל
 כי הוא מן הנמנע שיגיע להשגה זו'
 מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו
 אדעתיה יעויין בביאור הגר"א (משלי א' ז)
 דכתיב יראת ה' ראשית דעת חכמה ומוסר
 אוילים בזו. וכתב שאם יש באדם יראת ה'
 ילמוד לדעת בכדי שיהא יודע ממה לשמור
 א"ע, ודרך האדם כשרוצה את הדבר
 ומצאו חביב עליו ושמור בו. אבל אם אין בו
 יראת ה' ואינו מתיירא מז החטא, אף
 שלומד כמה פעמים לא ימצא כי אינו לומד
 בכדי שיהא יודע ממה להזהר, וכל מלתא
 דלא רמיא עליה לאו אדעתיה, ולכל אף
 שילמדו החכמה ומוסר בזוי אצלם ולא
 יהיה מתקיים בהם. עכ"ל.

ומבואר מזה דאפי' חכם שלמד דברי
 חז"ל המלאים מעיני העבודה, מאחר
 דלא רמיא עליה אינו שם לבו לזה ולא
 מתעורר ולא מתברר לו חובתו בעולמו
 ח"ו, לכל בעינן לומד ע"מ לעשות גם
 בעיני החסידות והשלמות.

עליו את הפסוק: "ואם לא יחפץ לגאלך
 וגאלתיך אנכי" (רות ג יג), כביכול אם לא
 יקבלוהו בשמים בגן עדן יכניסו רבי מאיר.
 וצ"ב הרי עד עכשיו הוא אומר שמעתי
 מאחורי הפרגוד שובו בנים חוץ מאחר
 ולהיכן זה נעלם עכשיו אלא היה כמו בלעם
 תמות נפשי מות ישרים אבל לא יכול
 לחיות כמו בן תורה וכמו שמבאר האור
 החיים במדבר (כג י) 'עוד ירצה שבהגיעו
 ליום המיתה יטיב דרכיו ממעשיו הרעים
 ותועבותיו, כי רשע שבאומות היה, ואתונו
 שהיתה לו סוכנת כמאמרם ז"ל (ע"ז ד:)
 תגיד עליו, אלא שנתאוה שבשעת מיתה
 ישוב ויהיה ישר כישרים שבאומות, ולפי
 שעמד על מזגו והנה הוא רע בתכלית הרע
 ונמנע ממנו עשות יושר, לזה שאל דבר
 שיכול להיות שבשעת דכדוכה של מות
 יהיה ישר, וכיוצא בזה ראיתי רשעים
 שאמרו לי בפירוש כי אם היו יודעים
 שיחזרו בתשובה ותכף ימותו היו עושים
 אלא שיודעים שאינם יכולים לעמוד
 בתשובה זמן ארוך כי דבר מלך עליהם
 מלך זקן וכסיל רחמנא ליצלן, ולא שאל

איכא דשאל לי במתניתא דר' חייא ורבי אושעיא ולא פשטינא ליה ממתני' נפילנא מאסקריא דספינתא וטבענא אתא ההוא סבא (תענית כ"א רע"א) רואים כמה החשיבו את אילפא, עד שהקדימוהו לר' יוחנן ואמרו שאם היה אילפא יושב באוהלה של תורה ולא היה יוצא למיעבד עיסקא היו ממליכים אותו, כיון שגמיר טפי מר' יוחנן (רש"י שם), וגם אחרי שיצא לעבוד הראה שאף כי עבד עיסקא גריס טפי מניה (רבינו חננאל ורש"י שם) וצ"ב אם כן למה ר' יוחנן הוא זה שזכה לשמוע ולא אילפא, אלא בכישרון ובהתמדה אילפא היה גדול אבל באהבת תורה וביקוש החכמה ר' יוחנן היה גדול ומה שהאדם רוצה לשמוע הוא שומע

למה רק ר"ע למד ק"ו ומה רך פסל את הקשה קשה לא כ"ש שיפסול את הרך
 וכן רואים אצל ר"ע שכתוב במדרש מה היה תחילתו של רבי עקיבא? אמרו: בן ארבעים שנה היה ולא שנה-לא למד כלום. פעם אחת עמד על פי הבאר, שאל: מי חקק אבן זו? ענו לו: לא המים שתדיר נופלים עליה בכל יום?! אמרו: עקיבא! לא

ולפי"ז נבין למה יש כאלה שלא רואים את השגחתו יתברך על כל דבר ויש אחרים שכן רואים

המעשה באילפא ור' יוחנן

וכן רואים במעשה של אילפא ור' יוחנן הוּו גרסי באורייתא דחיקא להו מילתא טובא אמרי ניקום וניזיל וניעבד עיסקא ונקיים בנפשין (דברים טו-א) אפס כי לא יהיה בך אביון אזלו אותבי תותי גודא רעיעא הוּו קא כרכי ריפתא אתו תרי מלאכי השרת שמעיה רבי יוחנן דאמר חד לחבריה נישדי עלייהו האי גודא ונקטלינהו שמניחין חיי עולם הבא ועוסקין בחיי שעה אמר ליה איך שבקינהו דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא רבי יוחנן שמע אילפא לא שמע אמר ליה ר' יוחנן לאילפא שמע מר מידי אמר ליה לא אמר מדשמעי אנא ואילפא לא שמע ש"מ לדידי קיימא לי שעתא אמר ליה רבי יוחנן איהדר ואוקי בנפשאי (דברים טו-יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ ר' יוחנן הדר אילפא לא הדר עד דאתא אילפא מליך רבי יוחנן אמרו לו אי אתיב מר וגריס לא הוה מליך מר אזל תלא נפשיה באסקריא דספינתא אמר אי

קראת את הפסוק "אבנים שחקו מים" (איוב יד יט). מיד היה רבי עקיבא ודן קל וחומר בעצמו. מה רך - מים פסל את הקשה - אבן, דברי תורה שקשים כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה. וצ"ב למה מיד דן ר"ע קו בעצמו והרי אנו כמה פעמים רואים אבנים ששוחקים מים ומעולם לא חשבנו על הק"ו של ר"ע. ובפרט שבתנא דבי אליהו אמרו בדיג אחד "היה מלגלג על אליהו הנביא וששאלו למה לא לומד תורה הוא אמר לו שה' לא נתן לו חכמה ולמה לא למד ק"ו מהמים הרי מסתמא בלב ים ראה תמיד תופעות כאלה

וביאר הבעש"ט הובא במכתב מאלוהו ח"א שזה מה שהוא רצה לשמוע כיון שרצה להגיע למטרה של איזיל ואתהני בהאי עלמא. משא"כ אליעזר בן דורדיא ששמע מאותה אישה שאין לו תקנה אבל לא זה מה שהוא רצה

למה זכה יתרו לפרשה מיוחדת רק על

שם ואתה תחזה

"ואתה תחזה מכל העם" (יח, כא) ברש"י פרשת יתרו בשם המכילתא מובא שליתרו היו שבע שמות ואחד מהם יתר - על שם שיתר פרשה אחת בתורה "ואתה תחזה", ולכאורה הרי הפרשה מתחילה "ויאמר חותן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עושה, נבול תיבול וגו' כי כבד ממך הדבר לא תוכל עשוהו לבדך", ורק להלן פירש הצעתו "ואתה תחזה" וכו', וא"כ מדוע נקראת הפרשה ע"ש "ואתה תחזה וגו'" ולא ע"ש "לא טוב הדבר". אלא תירצו "לא טוב הדבר נחשבת לפרשה שתהיה ראויה להקרא על שמו, רק "ואתה תחזה", אם מוכנים לתת כתף, לפעול מעשים ופעולות חיוביות, זה יכול

מה שאדם רוצה לשמוע הוא שומע

אלא מה שאדם רוצה לשמוע זה מה שהוא שומע ור"ע רצה לשמוע שהוא יכול ולכן כל דבר ראה ראה איך הוא יכול משא"כ אותו דייג וכל אדם שנח לו לשמוע שאינו יכול כדי שזה לא יחייב אותו וכן מצינו לגבי אחר ששמע בת קול שאומרת שובו בנים שובבים חוץ מאחר ואמר הואיל וכך נאמר עלי איזיל ואתהני בהאי עלמא

איננו מציאותי', המשיך בחיבוטי הנפש שלו, למחרת בבוקר, קם ונטל את הציור איתו, ולקח גם כמה עטים ודף נייר גדול, הוא הלך לטיילת הגדולה שבעירו, הציב את היצירה על גבי כן ציור, ומתחתיה כתב על דף: 'שלום לכם, אני צייר מתחיל, והייתי מאוד רוצה לדעת מה דעתכם על הציור שלי, אנא, אם אתם רואים שיש איזו בעיה בציור, סמנו את הדבר ע"י ציור איקס במקום הטעון שיפור', בערב הגיע אל ציורו, ועיניו חשכו, כל הציור היה מלא באיקסים... היה ניתן להבחין בכך שזו לא הייתה עבודתו של אדם אחד שהחליט להשחית את הציור, האיקסים היו בגדלים שונים ובצבעים שונים, וניתן היה לראות בוודאות שאנשים רבים השאירו את חותמם הביקורתי על גבי היצירה, סר הצייר הצעיר לבית מורהו, סיפר לו את הסיפור ובעיניים דומעות אמר לו: 'זהו, אני כישלון מוחלט, תראה... אבל המומחה חיך, ואמר לו: 'אני מבקש שתכין לי ציור נוסף, בדיוק כמו הקודם'. לאחר יומיים הוא שב עם ציור חדש, והמורה לקח קופסת צבעים ודף גדול, וביקש מתלמידו

להחשב לפרשה בתורה. הסיפור - משל הבא שמובא בספר 'ופריו מתוק' ימחיש את העניין ביתר שאת: מעשה בבחור שהיה בעל כשרון גדול בציור, וכדי להשתלם יותר באומנות זו, החל ללמוד אצל צייר נודע שתערוכותיו מוצגות בגלריות הנחשבות ביותר בעולם, הצייר השתדל להעביר לתלמידו יכולות ציוריות מרשימות, ובהן להצליח לבטא את המציאות בצבעים סוגוניים, כמו כן הוא דחף את הבחור להראות את ציוריו לאחרים, כדי לקבל ביקורת ולדעת מה יש לשפר, הבחור הלך והתקדם, ובאחד מימי האביב החליט ללכת ולצייר ציור נוף אמיתי בשטח. הוא נסע אל מרחבי הגליל הירוקים עד שלבסוף מצא את התמונה שחלם עליה: מפל מים קטן הזורם מבעד לעלווה ירוקה, כשברקע הרים גבוהים מעוטרים בפריחה צבעונית של כלניות, הוא עמל על הציור במשך שעות רבות, ערבב צבעים, הוסיף עוד קו הציור היה מושלם, בערב כאשר הגיע לביתו, החלה המלחמה הקבועה בתוכו, 'הציור הזה לא מוצלח בכלל', הרהר, 'שילוב הצבעים

להתלוות עימו אל הטיילת, המורה הציב את הציור באותו מקום וכתב מתחתיו: 'שלום לכם, אני צייר מתחיל, והייתי מאוד רוצה לדעת האם ניתן לשפר משהו בציור הזה, לפניכם ערכת צבעים, וכל מי שחושב שניתן לשפר דבר-מה, בבקשה

שיתקן את הדרוש תיקון'. בערב שבו השניים אל הציור, ולמרבה הפלא - שום שינוי לא היה בו! כך היה גם במשך היומיים הבאים, ואז פנה המורה אל תלמידו ואמר לו: 'אתה יודע מה המסקנה? - זו לא חכמה לתת ביקורת על השני ולסמן איקסים על כל מה שהוא עושה, התשובה שיש להשיב לכל המבקרים למיניהם היא: 'בשמחה רבה, בוא נראה אותך עושה את זה טוב יותר...'
פעמים רבות אנו מותחים ביקורת על אחרים, ועלינו לזכור, שקל מאוד לסמן איקסים על מעשיהם של אחרים, על מנהיגים, מורים והורים, ולהעיר כל העת

על מעשיו ופעולתיו של השני, אך לכשנשאל את המבקר: 'מה אתה מציע לעשות, האם יש לך פתרון?' - שפתיו נאלמות, ואין לו מה למכור! לכן במקום

למתוח ביקורת, הבה נתקן את עצמינו, ואת השני נדון לכף זכות... זו הדרך האמיתית לתיקון העולם. רק "ואתה תחזה" אם מוכנים לתת כתף, לפעול מעשים ופעולות חיוביות, זה יכול להחשב לפרשה בתורה!

ולפי"ז מובן מה שמצינו אצל פרעה שחלם חלום, ורוחו התפעמה. קרא לחכמים ולחרטומים, ולא הניחו דעתו. הודיעוהו אודות יוסף, והזעיקו. פתר לו יוסף חלומו, והוסיף: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים. יעשה פרעה ויפקד ויפקדים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע, והיה האכל לפקדון לארץ לשבע שני הרעב, ולא תכרת הארץ ברעב" (בראשית מא, לג-לו) ותמה ה"אור החיים" הקדוש זצ"ל: מדוע נעשה יוסף יועץ למלך, הלא לא נתבקש אלא לפתור החלום! למה יוסף נתן עצה לפרעה.

ולהאמור מובן כי אין זה חכמה להגיד מה לא טוב אלא צריך לומר מה לעשות.

ועוד יש לומר שייתרו שמע כל נס בפני עצמו ובא משה רבינו וביאר לו את כל הנסים ועד כמה הכל מדוקדק ואת עומק כוונותיו של ה', שבדבר אשר זדו עליהם, בו הם נענשו, שהאדם ששומע נס אחד, יכול לומר מקרה הוא זה, שבדיוק קרה מכת דם, אבל שכל הזמן קורה כדבר משה, במשך עשרה פעמים והים לעמ"י בדיוק נבקע, ולפרעה ועמו בדיוק הוא נהפך עליהם, זה מראה את גודל הנס, וזה מה שהרחיב משה להראות לו את העומק עד כמה הכל היה נס, וכו', וכמו מגילת אסתר שהקוראה כפשוטה, לא מבין את עומקה, ומימלא יודע פחות את גודל ניסי ה', אבל מי שמעמיק בה מבין עד כמה גדלו ניסי ה'. ובפרט שרואה איך כל פרט מסודר עד שאי אפשר לומר שהיה מעשי ידי אדם.

וכן מבואר בדברי הגר"א (תחילת מגילת אסתר) שכתב 'משל למלך שהיה לו בן יחיד והיו השרים מתקנאים בו מחמת שראו גודל אהבת המלך עליו, לימים חטא הבן לאביו וגירש אותו ליער, וסבר הבן

מה חידש משה ליתרו

ויספר משה לחותנו (יח ח) צריך להבין מה נשאר לו למשה לספר ליתרו, אחרי שכבר שמע כל זה מקודם.

ועוד צ"ב למה רק אחרי ששמע יתרו ממשה אמר 'ברוך ד' אשר הציל אתכם' ולא ברך מיד ברוך ד' כשהיה עוד במדין, הרי גם שם שמע הכל ומה נתווסף לו עכשיו.

אלא מבאר הרב יעקב ניימן זצ"ל בספרו דרכי מוסר, אינו דומה שומע מפי הרב לשומע מפי התלמיד, תלוי מי המשמיע. כשיתרו שמע יציאת מצרים וקריעת ים סוף וכל הנסים מאנשים פשוטים, לא עשה עליו רושם כל כך עד כדי אמירת ברוך ד' אבל כששמע על כל הנסים מפה קדשו של משה רבנו נתרשם כל כך עד שאמר ברוך ד'. עכ"ד.

בישועת הפורים הוא שהבינו שאין כאן מקרה וכלשונו של הגר"א כי איך אפשר שיהיה מקרה כל כך תכיפה תמיד והבין שזאת עשה אביו'.

ומבואר שרק ראה של כל המקרים ביחד היא זו שמביאה לידי אמונה.

משלו של החפץ חיים לאחד שהעיר

לגבאי על סדרי העליות

וכמשלו של החפץ חיים על אורח אחד שבא פעם לשבות בעיר, והוא ראה בבית הכנסת בשעת קריאת התורה, שהגבאי שעומד על יד הספר, מכבד בעליות לתורה, פעם מתפלל שיושב במזרח, ופעם מתפלל במערב, ופעם יהודי שעומד בדרום, ופעם יהודי שנמצא בצפון.

התפלא האורח ואמר ליהודי שיושב לידו, סליחה, אבל אין כל סדר בבית כנסת זה, לא זו הדרך, היה יותר רצוי לכבד בעליות לתורה לפי הסדר, את כל המתפללים שיושבים במזרח, ואחריהם לפי הסדר היהודים שיושבים בדרום, בצפון וכו'.

שאביו עזב אותו ושכח אותו, אבל אביו ברחמיו על בנו היה מתיירא שמא יפגעו בו חיות רעות שביער, או שריו השונאים אותו, מה עשה, שלח עבדיו המשרתים אותו לתוך היער, אך אמר להם שאל ידע בנו מזה, כדי שיחזור מחטאיו אשר עשה, לימים בא עליו דוב, ובא אחד מעבדי אביו והצילו, וסבר הבן שהוא מקרה, אח"כ בא שר אחד משונאיו, ועמד אחד מעבדי אביו והצילו מידי, והבין הבן כי איך אפשר שיהיה מקרה כל כך תכיפה תמיד, והבין שזאת עשה אביו, ונתקע אהבת אביו בלבו וחזר בתשובה שלימה.

כך הקב"ה שלח אותנו בגלות והיה מתיירא שמא יפגעו בנו הדובים הקשים, שלח אתנו עבדיו המשרתים ועושים לנו נסים על ידיהם, אך הוא בהסתר פנים, אך שמרדכי ואסתר ודורו ראו והבינו שזאת הוא מן השמים, וקבלו עליהם את התורה באהבה רבה'.

ומבואר בדבריו במשל זה שחטאם של ישראל שחשבו שהכל מקרה, כדוגמא שסבר הבן שהוא מקרה והתיקון שנתקן

מאה שנה היה סבו של זה גביר גדול, ולא עמד בניסיון העושר. וסבו של השני היה קבצן ועמד בניסיון העוני וכיו"ב. אבל כאשר האדם הוא רק אורח לזמן קצוב בעולם הזה, והוא לא רואה יותר אלא מה שמתרחש בימיו הקצרים, אסור לו לשאול קושיות, ועליו לסמוך על בעל הבית של העולם, על הגבאי הגדול שיודע את מי לכבד, והכל מתנהל בתבונה ובסדר.

הוספה מלמעשה על הגדה של פסח

למה נקרא בשם ליל הסדר

צ"ב למה נקרא בשם ליל הסדר - רגיל בפי צדיקי הדורות בשם המהר"ל מפראג: לפיכך נקרא לילה זה בשם "ליל הסדר" כדי שלא יחשוב אדם שכל מה שעבר על עם ישראל בגלות מצרים, ובשאר הגלויות שלאחר מכן, הוא בדרך "מקרה" חלילה... הס מלהזכיר... ליהוי ידוע: הכל מתרחש לפי "סדר" מסודר היטב אותו סידר הבורא מראשית הבריאה... הגם שלעיני בשר לא ניכר הסדר הלזה, אולם כשיבוא משיח צדקנו יתגלה לעינינו שהכל היה מסודר בתכלית הסידור...

השיב לו יהודי פיקח אחד, ר' יהודי באת לבקר בבית כנסת שלנו לשבת אחת בלבד, ואתה רוצה כבר לדעת את כל הסדר, איך הגבאי שלנו מחלק את העליות בין המתפללים? אם היית מתפלל איתנו במשך כל השנה, היית מבין שהגבאי עושה הכל בתבונה, והוא יודע כי בשבת שעברה כיבד בעליה את הכהן שיושב במזרח, ואת הלוי שיושב בדרום, והיום הוא קרא לתורה את הכהן שנמצא בצפון, ואת הלוי שיושב במערב, ואת הישראל לשלישי ממרכז, מכיון שהוא חיוב ואת הלמדן ממרכז בגלל שהוא יודע לקרוא בנביא במפטיר כך שבמשך מספר שבועות בא הכל על מקומו בשלום.

הנמשל: אותו דבר קורה עם האדם שבא לעולם, הוא נמצא כאן לזמן קצר, והוא רוצה כבר מענה ותשובה לכל שאלותיו, למה הראשון הוא עשיר, והשני הוא עני, למה לאחד מגיע עושר וכבוד, ולשני עניות ובזיון. אם היה האדם חי אלף שנים כמו שכתוב בהקב"ה, "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול" היה רואה כי לפני

ועוד יש לבאר שהנה ידוע מהגר"ח הכלל, דכשיש ג' קושיות ואפשר לתרצן בב' אופנים, או בג' תירוצים נפרדים, או בתירוץ אחד המתרץ את כולן, צריך לומר תירוץ אחד על כל הקושיות, [ויסוד דבריו משור המועד ומהגמ' בחגיגה (ג, ב) גבי ג' סימני שוטה], וא"כ כאן שיש לנו הרבה שאלות למה זה קרה כך ואפשר לומר זה בגלל אדם פלוני, וזה בגלל השתדלות אלמוני, אבל התשובה האחת שמישבת את הכל שזה בגלל ה'.

ועוד יש לבאר עפ"י מש"כ הרב ראובן אלבז שליט"א (הו"ד בגיליון האור לחיים יתרו תש"פ) 'כשיתרו שמע על קריעת ים סוף, ועל הים שיצא מגדרי הטבע, הוא הרגיש חובה לעצמו להגיע ולבדוק בזכות מה זכו ישראל לנס האדיר הזה. הוא מגיע אל המדבר ושומע ממשה את כל התלאות שעברו עליהם. הוא מבקש לדעת: מה מעשיכם? איך זכיתם לזה? האם הטבעתם את המצרים? האם נלחמתם בעמלק?

סיפר לו משה את נס הצלתם, "את כל התלאה... ויצילם ה'" (שמות יח, ח). שח

אכן, לפעמים אין מבינים דבר אם לא ראינו את ה"ראש" ואת ה"סוף". משל למה הדבר דומה? אדם נכנס לבית הכנסת באמצע התפילה, ושומע איך ששליח הציבור אומר: "את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד!" והוא עומד ותמה: מדוע ולמה משמיד הוא גם את אוהביו? מה עשו הם לו? לעומתו, נכנס אדם אחר באמצע התפילה, ושומע איך ששליח הציבור אומר: שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים!" ואף הוא עומד ותמה: מדוע ולמה שומר ה' את הרשעים? למה להם לזכות בדבר שראוי רק לצדיקים?

שניהם, אילו היו שומעים את "ראש" הפסוק ואת "סוף" הפסוק - לא היתה להם כל תמיהה... אף אנו כן: אילו היינו מתחילתו של עולם ועד סופו - היינו מבינים הכל, אולם כיון שאנו "אורחים" הנכנסים באמצע, קשה לנו להשכיל ולהבין כל דבר על עומקו... נדמה לנו שאין כאן "סדר"... אך לא כן הדבר: הכל מסודר בתכלית הסידור... (ליקוטי אב)

"ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל" (י"ח - ח') (מה הכוונה "על אודות ישראל"? מביא החיד"א בשם רבי חיים ויטאל, בכל הניסים שהיו במצרים, הקב"ה התגלה במלוא עוזו, אבל מנין שכל מה שעשה הקב"ה, לא עשה אלא בשביל ישראל. אולי כל הניסים היו כעונש לפרעה על שהעביד בפרך את בני", והתריס כלפי הקב"ה "מי ה'" "לא ידעתי", לכן מדגישה התורה "על אודות ישראל", בעבורם ולא כעונש לפרעה על שהתריס נגדו יתברך. והראיה, "את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצילם ה'", מכאן שכל מה שעשה, זה היה בגלל חביבותם של ישראל. בספר "יד משה" מסביר, התורה אומרת "את כל התלאה אשר מצאתם בדרך", זו מלחמת עמלק שנאמר בה [דברים כ"ה - י"ח] "אשר קרך בדרך". והלא מלחמת עמלק אינה קשורה כלל למעשי פרעה, וגם שם נאמר "ויצילם ה'", מכאן לומדים שגם מה שעשה ה' לפרעה ולמצרים, היה זה "על אודות ישראל".

לו אודות שפלותם של ישראל שהיו נרדפים על ידי המצרים. על שאדם יהודי היה יוצא מביתו מבעוד יום, כשעדיין חושך בחוץ, וחוזר רק כשחושך שוב, כדי שלא יראה את אור היום בבית אלא רק בעבודה. ובכל זאת – הקב"ה נלחם לנו ולא אנחנו! הם רדפו אחרינו והקב"ה הצילנו! אנחנו לא עשינו כלום!

עמדנו על הים שש מאות אלף איש חמושים, ובכל זאת לא התנפלו עליהם, כי לא היינו מסוגלים להיות כפויי טובה כלפיהם! וכשהם רדפו אחרינו - בא הקב"ה והצילנו מידם.

הוא עשה לנו הכל - ולא אנחנו! סוס ורוכבו ירה בים ונלחם בהם, ואנחנו לא הרמנו ידנו על אחד מהם.

פעלנו נגד טבענו - והקב"ה הפך עבורנו סדרי בראשית! עכ"ד.

לפי"ז מבין מה משה רביו חידש ליתרו, שלא שמע קודם לכן את טהרת המידות שלעמ"י, ועד כמה חשוב לה' מידת הכרת הטוב ולפי"ז מובן למה מיד הודה, כי ראה את גדול חסדי ה'

ועוד יש לומר

ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים" (י"ח - ט' - י') שואל ה"אמרי אמת", מה היה למשה רבנו לספר שיתרו לא ידע, הרי כתוב "אז נבהלו אלופי אדום וכו' שמעו עמים ירגזון וכו'?" ומתרץ, "ויספר" מלשון ספיר ויהלום, משה רבנו סיפר לו את הניסים בצורה מאירה ובהירה - מ"כלי ראשון", וסיפר לו כאילו זה קרה ממש עכשיו. לפי זה מובנת הגמ' בברכות [נ"ד]. שאומרת על הפסוק "ויספר משה לחותנו וכו' ויאמר ברוך ה' אשר הציל וכו'", מכאן אמרו: הרואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל אומר "ברוך שעשה בו ניסים לישראל וכו'", ולמדו זאת מיתרו שאמר "ברוך ה' אשר הציל". ולכאורה, הרי יתרו לא ראה את המקום שנעשו בו הניסים, רק שמע עליהם? ובמאירי וכן בשיטה מקובצת תירצו, שכיון שראה את משה וישראל שנעשו להם הניסים, חשוב כרואה את המקום ולכן בירך. ויש אומרים, שבאמת גם השומע פעם ראשונה נס גדול שנעשה לישראל, צריך ג"כ לברך. בשו"ע נפסק [או"ח סימן רי"ט סעיף ד'] שאפשר לברך הגומל על חסד

ובספר "דברי שלמה" מפרש באופן אחר. לפעמים מביא הקב"ה רעה על הגויים בשביל ישראל, כדי שיראו וילמדו מוסר. "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים", ומה היה התכלית של מכות מצרים? "על אודות ישראל", בשביל ישראל, כדי שיראו גדולת ה' ונפלאותיו, וע"י כך יגבירו בהם האמונה והביטחון בקב"ה. והראיה שהכל בשביל ישראל, שאם התכלית היתה בשביל המצרים, הקב"ה היה יכול להכותם ולהכריעם בפעם אחת, כפי שהיה ב"כל תלאה אשר מצאתם בדרך ויצילם ה'", שהציל הקב"ה את ישראל מידי עמלק בפעם אחת, וא"כ למה הקב"ה היכה את מצרים מכה אחר מכה במשך שנה שלימה, זה רק כי הקב"ה רצה שעם ישראל יראה את הניסים עוד ועוד. כי ככל שיראו את יד ה' הגדולה, כך יקחו מוסר לעצמם, ותגדל אמונתם בקב"ה.

"ויספר משה לחותנו" (י"ח - ח') "ויחד יתרו על כל הטובה וכו' ויאמר יתרו ברוך

מחמוד. "אף אחד לא בודק, מה אכפת לו?" הוסיף יוסוף, והפועלים פרצו בצחוק עליז. "גם בחול ובמלט הוא חוסך..." אמר עלי. "אכבר גבר", החמיא ג'יבריל.

חיים ששמע את הדברים קיבל פיק ברכיים. "הולכים לבנות כאן בלי חומרי בנייה מספיקים, הבניין יקרוס! זוהי סכנת נפשות", חשב בפחד ומיהר להגיש תלונה במשטרה.

למחרת הגיעה ניידת משטרה לאתר הבנייה. השוטרים הודיעו לקבלן יוסי קבלנוביץ שהוא נדרש לבוא עמם לחקירה.

בינתיים התאסף קהל של סקרנים במקום. "מה קורה כאן?" שאל אחד. "חשד לזיוף חומרים, ועבירות בטיחות בבנייה", ענה שני. "קבלנוביץ?! אי אפשר לסמוך עליו. הוא היה רמאי, ומה הפלא שהתעשר ככה?" יוסי קבלנוביץ הראה לחוקרים את כל המסמכים. היו שם קבלות על קנייה של חומרים תקינים, ועל כמויות הברזל שקנה. השוטרים השתכנעו שהכול תקין ועזבו את האתר. העבודה

שנעשה לחבירו, וכתב הרמ"א, שאמנם לא חייב לברך ברכה זו, אבל המברך אינו מברך לבטלה, כיון שמברך רק דרך שבח והודאה על טובת חבירו ששמח בה. והט"ז כתב שם, שזה דווקא אם באמת שמח בליבו על מה שקרה לחבירו, אבל אם לא שמח בליבו כל כך, אלא שאומר מפני דרכי שלום, לא יכול לברך בשם ומלכות, כי זה ברכה לבטלה. מסביר הרב מבריסק, שזה מבואר כאן בפסוקים. "ויחד יתרו על כל הטובה", ששמח על הטובה, ולכן אמר "ברוך ה' אשר הציל". כיון ששמח יתרו על טוב ישראל, ממילא היה יכול לברך על כך ברכת הגומל וברכת ההודאה לה'.

לדון לכף זכות

חיים קריגרסון עבר ליד אתר הבנייה של יוסי קבלנוביץ ושמע את הפועלים משוחחים ביניהם בערבית. חיים הבין את השפה והאזין לכל מילה. "וואלא יודע לחסוך" אמר ג'לאל. "במקום ארבע טונות ברזלים, הוא שם רק שתיים", הצטחק

באתר נמשכה, אולם נגרם נזק לשמו הטוב של יוסי קבלנוביץ.

כעבור כמה שבועות נעצרה ניידת משטרה סמוך לבית של חיים קריגרסון.

השוטרים דפקו על הדלת, ובקשו מחיים קריגרסון להתלוות אליהם. "אני? מה פתאום?" תמה חיים. "אל תיתמם", אמר הקצין, "תתלווה אלי מיד". השוטרים אחזו בו ויצאו אל הניידת, כשבחוץ מתאסף קהל סקרנים. "את קריגרסון עוצרים? אני לא מאמין", אמר אחד השכנים.

"הוא חשוד בתאונת פגע וברח", עדכן שכן שני. "חיים? אפילו עבירות חנייה הוא לא עובר!" "אל תסמוך על אף אחד, הוא תמיד נוסע בפראות. מה הפלא שהוא מגיע בזמן לכל אירוע? הפעם זה לא הלך, ונגמר רע".

חיים נלקח לחקירה בתחנת המשטרה הסמוכה. החוקר טען בפניו, שמכוניתו נראתה פוגעת ברוכב אופניים ונמלטת מן המקום. רוכב האופניים נפצע בינוני. האירוע אירע בחמש בבוקר, המשך החוקר. הוא הציג תמונות מהאירוע,

שבהן נראה רכבו של חיים מתנגש באופניים. על לוח הרישוי הופיע מספר הרכב שלו. התמונות נקלטו במצלמות האבטחה של בנק סמוך.

חיים הכחיש בתוקף את ההאשמות. לדבריו בשעה חמש בבוקר הוא ישן בשלווה במיטתו. חיים ניסה למצוא אליבי שיוכיח את חפותו, אולם איש לא יכול היה להעיד שאכן ישן בשעה זו, והוא הושאר בתחנת המשטרה להמשך הברור. האמת התבררה לאחר כמה שעות: לא חיים עשה את התאונה. חבורת עבריינים גנבה רכב זהה לרכב של חיים, והצמידה לו לוחיות רישוי מזויפות ועליהן מספר הרכב של חיים.

רכב זה הוא שביצע את התאונה. הרכב נמצא נטוש לא הרחק מזירת האירוע, כשעליו סימני הפגיעה באופניים. חיים שוחרר. החקירה והחשד פגעו בו, והוא חש בצורך לשוחח עם רב.

חיים מיהר אל רב העיר וסיפר לו את המעשה. "מדוע זה קרה לי? מה עשיתי?" שאל חיים בדמעות. "אולי גם אתה חשדת

פעם בכשרים, וגרמת להם נזק?" שאל הרב. "היה משהו כזה", הודה חיים, וסיפר לרב את סיפור התלונה על יוסי קבלנוביץ.

(p0583271323@gmail.com)

שני חלוצות זבחים ומנחות

"אינני מבין איך יוסי הוכיח את חפותו, הרי באוזניי שמעתי את הפועלים אומרים שהם "חוסכים" בחומרי הבנייה!" סיים. "עליך להידבר ישירות עם יוסי", הורה לו הרב. חיים התקשר ליוסי קבלנוביץ, וביקש לשוחח עמו. חיים סיפר על ששמע מהפועלים, וכי הוא שהזעיק את המשטרה. "חודשים אני תוהה, איך נפל עליי החשד הזה", אמר קבלנוביץ, "אצלי הכול היה תקין. הפועלים שלי עובדים בשבתות אצל מוניה, הקבלן מרמאללה, ושם הם בונים בלי חומרי בנייה..."

אזני קטנה ועמוסה עגנה עם שחר בחופי ארצות הברית. מהאזניה מיהרו לרדת הנוסעים המרובים, שרידי חרב ואודים מוצלים מגיא ההריגה באירופה הבווערת. הם נמלטו לאמריקה הגדולה, איש איש וצרורו הקטן, אותו הספיק לארוז לפני שברח ונמלט...

על היורדים מהאזניה, נמנה גם נער צעיר, צנום ובודד, שכל משפחתו נותרה מאחור, נעקדה על קידוש ה'. רק הוא ניצל והגיע הנה, ושקית קטנה בידו המכילה את כל רכושו בעת הזאת.

באין לו מכר וגואל, התגלגל ממקום למקום, עד שנקלע לבית מדרש הומה ששימש כשיבה לבחורים שנמלטו מאירופה. זה המקום בו חשקה נפשו, בו יוכל לעלות ולהתעלות בתורה באין מפריע... מבוקר ועד ליל וגם אל תוך שעות הלילה, לא הפסיק להגות בתורה, ללומדה ולשננה. הוא הפך לבן תורה

אם רק היית בא לדבר איתי, היתה נמנעת הבושה ממני וממך". השניים מיהרו אל רב העיר, וגוללו בפניו את הסיפור. הרב קיבל את הסכמתם לספר את הסיפור בדרשתו השבועית. כך ידעו הכול שהחשדות היו לשווא, וילמדו לבדוק כל חשד לפני שמפרסמים אותו. (מאור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון

אם רק היית בא לדבר איתי, היתה נמנעת הבושה ממני וממך". השניים מיהרו אל רב העיר, וגוללו בפניו את הסיפור. הרב קיבל את הסכמתם לספר את הסיפור בדרשתו השבועית. כך ידעו הכול שהחשדות היו לשווא, וילמדו לבדוק כל חשד לפני שמפרסמים אותו. (מאור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון

אם רק היית בא לדבר איתי, היתה נמנעת הבושה ממני וממך". השניים מיהרו אל רב העיר, וגוללו בפניו את הסיפור. הרב קיבל את הסכמתם לספר את הסיפור בדרשתו השבועית. כך ידעו הכול שהחשדות היו לשווא, וילמדו לבדוק כל חשד לפני שמפרסמים אותו. (מאור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון

במוחו הברקה, שהעלתה חיוך על שפתי ושימחה את לבו. הוא יכול ללבוש את חליפתו, ואז החורים לא יהיו ניכרים! ממחשבה למעשה, מיהר ולבש את מעילו העליון, והחורים שבחולצה כבר לא נראו...

אלה שהפתרון הזה טוב וראוי לבית המדרש, בו בחורים רבים לבשו חליפות, אך בחדר האוכל שבישיבה, כשכל הבחורים לבושים בחולצות בלבד, איך יוכל לרדת לחדר האוכל בחליפה ולהרגיש כה שונה ומוזר מכולם? שב הנער וחשב, ובמוחו עלתה הברקה נוספת, העולה על קודמתה. "הן לאחר התפילה, משתהים הבחורים ומתעכבים בבית המדרש עוד כמה דקות. בזמן הזה חדר האוכל ריק ושומם וניתן לאכול בו כשאישי אינו רואה כי אני לבוש במעיל העליון. זה הפתרון!".

למחרת, רגע אחרי הקדיש שלאחר "עלינו לשבח", נמלט מיודענו הבחור אל חדר האוכל, אכל בזריזות, בירך, ועלה לבית המדרש כשחבריו החלו יורדים. כך הצליח לאכול כשהוא לבוש במעיל העליון,

אמיתי בכל מהותו וישותו, כאשר כל העולם הזה ממנו והלאה.

יש לו את המזוודה הקטנה עם כמה פריטי לבוש, יש לו מזון מהישיבה, ויש לו את הגמרא – והיא העיקר! בתוככי השקית שצרר כשנמלט, הצליח להכניס חולצה אחת, שהייתה למעשה מחצית ממלתחת בגדיו. חולצה אחת הוא לובש, חולצה נוספת מקופלת בשקית. את היפה שבהן – הצניע לכבוד שבת, ואילו את החולצה השנייה – לבש בימי השבוע. כך התנהלה חלוקת החולצות על מי מנוחות, כשיום השבת זוכה לכבוד גדול – חולצה יפה ומכובדת, לעומת חולצת ימי החול המתבלה והולכת...

אלא שחלפו הימים ושתי החולצות הלכו והתבלו. ראשונה בלטה חולצת ימי החול, ומעט אחריה גם החולצה השבתית. עם הזמן, החולצות הבלויות כבר איבדו את שלמותן, חורים נפערו, תפרים נפרמו, הן נראו כמו נפה מחוררת... מה עושים עכשיו? הן הוא לא יעזוב את הגמרא בשביל חולצה! בהרהור נוסף עלתה

חלפו כמה שנים. מיודענו הנער לומד בישיבה, עולה ומתעלה בתורה ויראת שמים. את רבע השעה הוא מנצל, קונה את המסכתות הללו ישר והפוך, בקי בהן בעל פה. זה בא לו די בקלות, סך הכל: רבע שעה!

חלפו עוד כמה שנים. הנער נישא, הקים בית, בנה משפחה לתפארת. שלח ידו במסחר, וראה ברכה בעמלו. הוא התפרסם בידע התורני הנפלא שיש לו וגם בעושרו המופלג, זכה ל"תורה וגדולה במקום אחד".

לימים, נלקח האיש לבית עולמו ובניו האבלים פתחו בהתרגשות את הצוואה. השורות הראשונות נראו בעיניהם מוזרות, ממש חידה סתומה. לקח להם זמן לעכל, להבין מה אבא רצה להביע... וכך כתב האב "בני היקרים! בכספת שלי מצויות שתי חולצות בלויית להחריד, מחוררות מכל עבר. אני מבקש כי תיקחו את שתי החולצות הללו ותתלו אותן במרכז טרקלין הבית, בשעה שיעלו המוני המנחמים לנחמכם על פטירתתי. לכל חולצה תצמידו

ורבע שעה לפני תחילת הסדר – כבר היה בבית המדרש, אחרי ארוחת הבוקר, בעוד חבריו סועדים עדיין פה שחרית.

יש עכשיו רבע שעה פנויה, עד שיבוא החברותא, עד שהסדר יתחיל. כמה זמן? רבע שעה! "זה זמן יקר, אי אפשר לתת לו לחלוף בחוסר מעש", פסק לעצמו, ובנה סדר לימוד ייחודי. ברבע השעה הזו ילמד מדי יום מסכת נוספת, אשר אינה נלמדת בישיבה. הוא ינצל את רבע השעה הזו לצורך נעלה – להספיק לימוד נוסף בסדר יומו. למשך כמה זמן? לרבע שעה!

עיניו נחו על הגמרא מסכת זבחים הסמוכה, והוא החל ללמוד בה. מדי יום, רק רבע שעה. החל בגמרא, המשך למפרשים, חזר ושינן. סיים מסכת זו, ועבר ללמוד מסכת מנחות. גם כאן, לא הרבה זמן, סדר יומו קפדני להפליא. רק את רבע השעה שהוא חוסך כתוצאה מהמהירות והחיפזון בארוחת הבוקר, רק את הזמן הזה הוא מקדיש ללימוד המסכת הנוספת: רבע שעה!

החולצות נתלו לראווה בסלון הבית וכל המנחמים שאלו לפשרן, וקיבלו את התשובה המסעירה בפרוטרוט. וכבר בצאתם מבית האבל, החלו לפשפש בסדר יומם, למצוא את רבע השעה האבודה ולמלא אותה בתוכן מועיל ונצחי.

הסיפור במלואו, הופיע בגיליון "מאורות הדף היומי", מעדות הרה"ג רבי דוד הלל שליט"א, מראשי ישיבת "ברכת אפרים" על אמיתות הסיפור.

כדאי מאוד להפנים את המסר שהוא נושא עבורנו: כולנו מביטים בלוח זמנים הצפוף שלנו, עמוס מטלות, רווי משימות, צפוף בביצועים. להספיק לשבת עם הילדים ולהאזין להם ברוגע? להכניס שיעור נוסף? מעשה חסד? עזרה לזולת? הייתי עושה זאת בשמחה, אבל מתי, אין לי זמן!

הבה נאמץ את המסר הזה אל ליבנו, נטמיע אותו בנפשנו. אין מילים שיוכלו לתאר את הרווח, כל דיו לא יצליח לבטא את ההישג. נחפש את הדקות האבודות, את הזמן החומק מבין האצבעות בחוסר

תווית, על אחת תכתבו "זבחים", ועל חברתה "מנחות".

וכולם ישאלו לפשר החולצות והתוויות המודבקות עליהן, וזו מטרתן... שתספרו להם כי החולצות הללו לימדו אותי מסר יקר לחיים, על חשיבות הזמן. בזכותן למדתי לגלות מהי רבע שעה, עד כמה כל דקה וכל רגע, בניצול נכון, יכולים להפוך לכלי רב עוצמה להשגת יעד נוסף, למימוש שאיפה נכספת! בגלל החולצות הבלויות, נותרו לי כמה דקות פנויות ביום. הייתי יכול לאבד את הזמן הזה על דא ועל הא, ואז הייתי מפסיד קניין נצחי רב ערך. בזכות העובדה ששתי החולצות האלו בלו והוכרחתי למהר בחדר האוכל – הרווחתי רבע שעה ביום! רבע שעה! זה נראה כמעט כלום, אבל זה עולם ומלואו! שתי החולצות האלו ישמשו כמזכרת, יעידו כתמרור: רבע שעה זה המון זמן, בכל דקה ניתן להשיג, לקנות, לזכות, לאסוף. לעולם אל תוותרו על רבע שעה, אל תתנו לה לחלוף בחוסר מעש!". עד כאן דברי צוואתו, שהותירה את בניו המומים.

רק כשביקש שלום ברסימנטו, הגבאי, לנעול את בית הכנסת, רק אז נחו עיניו על האיש הזר שנתר לשבת נטוע במקומו. הוא פנה אליו וביקשו לצאת. דבריו של הגבאי לא הרשימו את הזר יתר על המידה.

הוא לא השיב לו מאומה. משך בכתפיו והמהם כמה המהומים. די היה בהם כדי להבהיר לגבאי כי האדם שלפניו אינו מתנגד כלל להישאר במקום כל הלילה, אדרבה, נראה שהוא דווקא מעוניין בכך. יצא הגבאי את בית הכנסת בלב תמה, נעל אותו וחזר לביתו.

למחרת בבוקר השכים שלום הגבאי קום. הגיע מוקדם בבוקר לבית הכנסת, פתח את הדלת בסקרנות, ונדהם... האיש נותר לשבת על מקומו באותה תנוחה, רכון על ספר תהלים וממלמל, כאילו לא חלפו כמה שעות טובות מאז ליל אמש.

אט-אט הוא הפך לחלק בלתי נפרד מהנוף. ימים שלמים היה האיש יושב וממלמל פרקי תהלים ללא הפסקה. אף מילה של חולין לא נשמעה מפיו. תפילותיו

תשומת לב וניתן לו משמעות, נעניק לו תוכן. נמצא את הדקות המתאימות לשבת עם ילדינו, להאזין להם, להקשיב להם בשלווה. נמצא גם זמן להוסיף חסד, שיעור תורני, פנינה מאוצרות האגדה והמוסר. נמצא את הזמן בו אנו יושבים באוטובוס וניערך אליו עם שיעור מוקלט מוכן להאזנה. נמצא את הדקות בהמתנה לרופא או בבנק ונקדיש אותן לדרוש בשלום חבר. כן, יש קונה עולמו ברבע שעה אחת של חיים...!

(אור לישרים מגליון מאורות הדף היומי הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

בית הכנסת הגדול במרכז העיר קושטא הלך והתרוקן.

אחרוני המתפללים שסיימו תפילת ערבית יצאו מהשער הגדול ופנו לבתייהם. איש מהם לא הבחין באיש עטוף הבלאים שישב מכונס בעצמו על אחד מהספסלים, ממלמל חרישית מתוך ספר התהלים שבידו.

נמשכו שעות ארוכות כשעיניו זולגות נהרות של דמעות, ואפילו בקושי אכל. הוא לא היה עוד סתם קבצן.

”אולי אני יכול למלא את התפקיד”,

נשמע פתאום קול מוזר ולא מוכר. כל שונות ומשונות התהלכו על עברו הלוט בערפל. איכשהו דבק בו השם 'ניסים'. הוא זכה להערכה לא מעטה.

באחד הימים נפל דבר בקהילת יהודי

קושטא. רבי נתן אנקרי, בעל התוקע הקשיש שמילא את תפקידו נאמנה במשך שנות דור, התבקש לעולם שכולו טוב. הימים היו ימי חודש אלול. ראש השנה הקרוב בפתח. נוצר כורח מיידי לאתר בעל תוקע חדש שימלא את מקומו של המנוח, אלא שזו לא הייתה משימה קלה.

בית הכנסת הגדול בקושטא היה היכל גבוה ורחב ידיים. לא כל תוקע ממוצע מסוגל היה למלא את התפקיד. דרוש היה בעל תוקע שתקיעותיו יהדהדו ויישמעו היטב ברחבי בית הכנסת הגדול. באחד הימים, התכנסו גבאי וראשי הקהילה לדון בנושא שעל הפרק. שמות עלו הוצעו ונדחו בזה אחר זה. השעה הלכה והתאחרה

”אין שום בעיה” השיב ניסים וניצוץ של

אור הבליח בעיניו הכבויות, ”הביאו לכאן את השופר ותשפטו בעצמכם”. אחד הגבאים מיהר אל הבימה נטל את השופר המסתלסל ונתן אותו בידיו של ניסים. רטט

יהודים לבושי לבן. כולם עמדו ופניהם אל הבימה הגבוהה שבמרכזו של בית הכנסת הגדול. על הבימה ניצב בעל התוקע, רבי ניסים, לצדו המקריא. השופר הגדול בידו האחת והמחזור פתוח מולו. לפתע, מבלי שאיש יצפה את מעשיו, הסתובב בעל התוקע הטרי לעבר הקהל. הפשיל קמעא את טליתו מעל פניו, פנה אל המתפללים הרבים ואמר בקול: "ברצוני להשמיע באוזניכם סיפור קצר".

כל המתפללים נאחזו הפתעה, הרימו את עיניהם ממחזוריהם ותלו בו את עיניהם בסקרנות. "לפני שנים רבות" פתח רבי ניסים, "חי כאן באחת מערי טורקיה, יהודי ששימש כבעל תוקע באחד מבתי הכנסיות הגדולים. שנים רבות מילא את התפקיד כראוי.

התקיעות יצאו תחת ידיו צלולות וחדות בקלות וללא קושי.

ללא כל סיבה הנראית לעין, החל אותו יהודי להידרדר מדחי אל דחי. התרחק מיהדותו ועמו, תחילה בסתר ובהמשך בגלוי. אחיו היהודים שהבחינו במצבו

של התרגשות חלף על פניו של ניסים. הוא עצם את עיניו בכוונה קרב את פי השופר אל פיו ו... יבבה מזעזעת פולחת לבבות פרצה מפיו של השופר, בית הכנסת הגדול כולו נאחז רעד מעוצמתה של התקיעה. והתקיעה הארוכה נמשכה ונמשכה, מהדהדת באוזניים, עד שנאלצו הגבאים לעצור בו בטרם יעיר את התושבים הסמוכים משנתם באישון ליל. ניסים נאנח ומחה את הזיעה ממצחו. הגבאים היו המומים עד עמקי נפשם. תקיעה כזו לא שמעה אוזנם מעולם. מעולם לא הבינו טוב יותר את הפסוק "היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו".

לתקיעותיו של ניסים לא היו מתחרים רבים. מה גם שהוא ענה על כל התכונות הנדרשות מבעל תוקע בימים הנוראים, יהודי ירא שמים בעל לב שבור ומלא הכנעה לפני בוראו, והוא נבחר לתפקיד פה אחד.

קריאת התורה של ראש השנה הסתיימה. שעת תקיעת שופר הגיעה. בית הכנסת הגדול של קושטא היה מלא

השופר בין כמה פריטים בודדים שנותרו לו מתקופת היותו יהודי. הרעיון שנצנץ במוחו לא היה מורכב במיוחד. הוא יתקע בפני הסולטן ואורחיו הנכבדים בשופר, ימחיש להם את תקיעותיהם של היהודים. את, איזה בידור זה יהיה...

הגיע הלילה הגדול. בעיצומה של השמחה עלה המומר על הבמה והשופר בידו. הוא נשא כמה דברי הסבר קצרים בפני הנוכחים "אתם רואים את הקרן הכפופה הזו" פנה בגיחוך אל השומעים, "זוהי הקרן בה תוקעים היהודים בשיאו של היום הקדוש שלהם, ראש השנה".

אחרי עוד כמה דברי להג ולעג, הושיט המומר את הפיה לפיו והחל לתקוע. אותות של זלזול ולעג נמתחו על פניהם של השרים המשופמים. תקיעה ארוכה, אחריה שברים, הוא התכוון כמובן להמשיך אל התרועה, אלא שכאן קרה דבר מדהים. התרועה לא הסכימה לצאת בשום אופן מהשופר. הוא ניסה שוב ושוב לתקוע אך-לא הועיל. פניו האדימו והזיעו, אך התרועה מיאנה לצאת בעקשנות בלתי

הקלוקל החלו להתרחק ממנו ונזהרו לא לבוא עמו בשיחה. כשחש בכך גמלה בלבו ההחלטה להתאסלם רח"ל ולהתנתק כליל מבני עמו.

המוסלמים קיבלו אותו לדתם בתרועות שמחה. הוא הפך למפורסם. שמו הלך והגיע עד הסולטן שביקש לראות את פניו. כיון שהיה בעל חוש מוסיקלי מפותח התקבל בקלות למקהלת הנגנים המלכותית. הודות לכישוריו העפיל והתקדם מעלה עד שהיה לאחד מחוג ידידיו של הסולטן.

ערב אחד נערך בארמונו של הסולטן נשף גדול לכל בכירי הממלכה, שרים ואישים נכבדים. חברי הלהקה המלכותית התאמנו ממושכות על היצירות המוסיקליות שאמורות להנעים את הערב. במוחו של היהודי המומר נצנץ רעיון עוועים. הוא החליט להפוך את הערב לחוויה בלתי נשכחת...

יום לפני האירוע כשחזר לביתו חיפש בארון את השופר הישן שנותר לו מימים עברו. אחרי חיפוש ממושך מצא את

הרב התמלא פליאה למראה פניו של המומר בביתו. "כבוד הרב" פתח המומר מיד, "אינני מבין מדוע את התקיעה והשברים עולה בידי לתקוע על נקלה, ואילו את התרועה אינני מצליח בשום אופן. מה הסוד כאן?" אף שמץ של תמיהה לא הופיע על פניו של הרב. "אין בכך כל פלא" השיב הרב, "שב ואסביר לך את העניין".

"התקיעות בראש השנה" פתח הרב, "נועדו כידוע כדי לבלבל את המקטרגים והמשטינים עלינו. בשופר ישנם שלושה מיני קולות, תקיעה שברים ותרועה, בזכותם מבקשים אנו לעורר את זכות שלושת האבות, אברהם יצחק ויעקב. התקיעה החלקה הפשוטה היא כנגד אברהם אבינו.

"ואולם כידוע לאברהם אבינו היה בן נוסף, ישמעאל, ואף הוא תובע את זכותו, לפיכך יש לאומות העולם אחיזה מסוימת בכוחה של תקיעה זו. השברים הן כנגד יצחק אבינו, אך גם כן יש לגויים אחיזה

מוסברת. במקומה יצאו שברי קולות מוזרים ומשונים. הלעג והגיחוך התחלפו באחת בפרצי צחוק. כל החוגגים צחקו למשבתו של התוקע ופניו חפו מבושה.

הוא עזב את האירוע במהירות ואץ רץ לביתו כל עוד נשמתו בו.

נכנס לביתו והגיף אחריו את הדלת, נטל שוב את השופר לפיו והחל לתקוע. מה שקרה על הבמה חזר ונשנה בביתו בדיוק רב. התקיעה והשברים יצאו מפיו היטב ללא קושי. כשהגיע לתרועה, כאן נעלמו יכולותיו המרשימות. "מה קורה לי" לא הצליח המומר להבין "איך נמחקות להן בבת אחת כל השנים בהם שימשתי כבעל תוקע מומחה?..."

הוא היה מספיק חכם בכדי להבין שיש דברים בגו, אך ההסבר נשגב מבינתו. כמה ימים התהלך סהרורי שקוע במחשבות. משלא מצא תשובה מניחה את הדעת קם ועלה באישון ליל אל הגאון רבי אברהם אפומאדו זצ"ל, רבה של קושטא בעת ההיא.

מרוחקת ולהקדיש את שארית חייו לתורה ועבודת ה', לתפילות ולאמירת תהלים. כך יכופר לו על מעשיו וחטאיו.

"אותו יהודי" סיים ניסים התוקע את סיפורו המופלא "חזר לעמו ולמולדתו, לימים לאחר ששב בתשובה שלמה התמנה שוב לבעל תוקע בראש השנה". דממה שררה בבית הכנסת. כולם הקשיבו כמרותקים לסיפורו של התוקע. והוא? הוא לא המתין לתגובותיהם של השומעים, הפך את פניו לעבר ארון הקודש ופתח בזעקה בברכות תקיעת שופר.

מאז אותה שנה שימש ניסים בקביעות כבעל תוקע בקהילת קושטא. התקיעות הפכו למסורת קבועה בידו וגם... הסיפור. מדי שנה לפני שהחל בתקיעות היה מקדים ומספר את המעשה הזה בפני הקהל בהתרגשות רבה. המתפללים התקשו להבין מדוע הוא בוחר לספר דוקא את המעשה הזה, אך איש לא אזר עוז לשאול אותו לסיבת הדבר.

כלשהי, שהרי ליצחק היה בן נוסף ושמו עשו ואף הוא תובע את שלו בזכות אבותיו. "התרועה, לעומת זאת, מכוונת כנגד יעקב אבינו שכל בניו היו שבטי י-ה. בתרועה זו אין לגויים אף שמץ של אחיזה. זו כולה של ישראל היא. לגויים אין כל שייכות אליה. ועל כך אנו אומרים בראש השנה "אשרי העם יודעי תרועה", תרועה דווקא ולא תקיעה או שברים, כי התרועה שייכת אך ורק לעם ישראל.

"אם כך" סיים הרב, "אין כל פלא שלא עלה בידך לתקוע דווקא את התרועה, מאז המרת את דתך שוב אינך נמנה על "יודעי תרועה" ... צמרמורת עזה פילחה את לבו של המומר שקלט פתאום את משמעות התנתקותו מעמו וצור מחצבתו. דמעות עלו בעיניו. לראשונה מאז המיר את דתו הוא חש בכמיהה עמוקה מאין כמוה לשוב חזרה אל יהדותו..."

הדמעות הבודדות הפכו מהרה לבכי תמרורים סוער. הוא נפל לרגליו של הרב וביקש ממנו דרך תשובה מיידית. הרב הורה לו לעזוב את כל עסקיו, לעבור לעיר

למעשה פרשת יתרו

שנה אחת לפני התקיעות עמד ניסים וסיפר את המעשה בהתרגשות יוצאת מן הכלל. השומעים כולם, אף שכבר הכירו את המעשה על בוריו, התרגשו אף הם והתעוררו לשוב בתשובה על כל מעשיהם. הפעם, לקראת סוף הסיפור הוסיף ניסים פרט אחד קצר לסיפורו. פרט אחד ששינה את כל התמונה כולה.

התערב בעניינו מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. התקשר לאחד ממקורביו, אברך מוכשר ודומיננטי, סיפר לו על הזקן שנמצא בבית מושלך ועזוב לנפשו ושאל מה ניתן לעשות עבורו כדי שיסכימו לאשפז אותו בבית החולים.

גלגלי מוחו של החברה'מן סובבים במהירות, אך רעיון אין. "רבה", הוא מתחנן, "תנו לי עצה". ומרן הגרש"ז לא מבין. "נו, אם היתה לי עצה הייתי מבקש להתייעץ?"

עצר האברך את המונית הראשונה, נסע הישר לבית הזקן, הוריד אותו, הכניס אותו למונית ונקב באוזני הנהג בשם אחד מבתי החולים של ירושלים. המונית עצרה בכניסה לחדר מיון, שם מיהר האברך להשכיב אותו על מיטה פנויה.

"מה זה? מה זה?" הסתערו עליו אנשי הצוות הרפואי.

"שמו של אותו יהודי היה ניסים... אני הוא בעל המעשה" גילה ניסים לראשונה לכל המתפללים ההמונים. כמה ימים לאחר אותו ראש השנה השיב ניסים, בעל התוקע, את נשמתו הממורקת - ליוצרה.

ומצאתי, שאת הסיפור בקצרה כבר כתב הגאון רבי אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל בעל ה'שבט מוסר', בספרו 'עיני העדה' (פרשת נצבים, דף מט:; רק ללא הסברו המפורט של הרב), ע"ש בהמשך דבריו הנפלאים.

(אור לישרים גל' קבלת שבת)

פלוני אלמוני, יהודי זקן, התגלגל בבתי חולים עד שלרופאים נמאס ממנו. אין מה להשקיע בו, שילך הביתה, שילך למושב זקנים, העיקר לא פה. אבל הוא במצבו

מכיוון שההגנה הכי טובה היא התקפה, השיב להם: "מה זה 'מה זה'?" זה יהודי שנשמעה מפיו של פוסק הדור.

"הסיפור שלך טוב, אבל הצחוק שלך לא טוב. הלוא עברת על איסור דאורייתא של שקר, גנבת את דעת הבריות, סיפרת להם שמצאתי שרוע על הכביש ברחוב יפו. האם לדעתכם היה צריך להשאיר אותו למות?"

"רגע, רגע", מנסה אחד הרופאים להשתלט על המצב.

"מי זה האיש הזה?"
 "אינני יודע", משיב האברך ורגליו נושאות אותו החוצה.

בעודו ניצב ליד הדלת משיגה אותו צעקת הרופא: "הלן, הזקן הזה מוכר לי. בוא תיקח אותו בחזרה". והאברך מציע: "תסחוב אותו אתה לרחוב יפו, לא אני".

ברירה היתה להם? הזקן התקבל לאשפוז.

"עשיתי ככל אשר צויתני", הודיע האברך לרבי שלמה זלמן, ועל פניו מרוח חיוך גדול של מנצח. הוא סיפר על ההתרחשות כהווייתה, ולא הצליח לבלוע את הצחוק נוכח האפיזודה המעציבה והמשעשעת כאחד.

"תבכה, תספר בעצב: רב'ה, אני רימיתי, אך לצערי נאלצתי לעשות זאת. רב'ה, אני שיקרתי, אבל זה היה פיקוח נפש". (אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף
 (p0583271323@gmail.com)